KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 10. veebruaril 2011 [1]

1. Kolm omavahel seotud ettevõtjat osalesid koos teiste ettevõtjatega tööstuslike vasktorude turul hindade kindlaksmääramise ja turgude jagamise kokkulepetes, mis olid vastuolus EÜ artikliga 81 (nüüd ELTL artikkel 101), ja komisjon trahvis neid.

2. Trahvide määramisel arvestas komisjon kohaldatavates omaenda suunistes kehtestatud kriteeriume ning mitmesuguseid raskendavaid ja kergendavaid asjaolusid.

3. Kolm asjaomast ettevõtjat esitasid seejärel hagi Üldkohtusse, [2] taotledes neile määratud trahvide olulist vähendamist ja väites, et nende trahvisummade määramisel on tehtud viis konkreetset viga.

4. Nende hagi jäeti tervikuna rahuldamata [3] ning nüüd on nad esitanud apellatsioonkaebuse Euroopa Kohtusse viiel alusel, millest esimesed neli vastavad nende esimeses astmes esitatud esimesele neljale väitele. Viies apellatsioonkaebuse väide aga käsitleb laiemat küsimust selle kohta, millise ulatusega ja mis laadi kontrolli peaks Üldkohus teostama, kui ta rakendab piiramata pädevust rahaliste trahvide suhtes.

Õiguslik taust

Inimõigused ja põhiõigused

5. Euroopa inimõiguste konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) artikli 6 lõikes 1 on ette nähtud:

1 – Algkeel: inglise.

2 – Tol ajal, enne Lissaboni lepingu jõustumist, kandis Üldkohus nime „Esimese Astme Kohus”. Lihtsuse huvides ja kuna see nimemuutus oli puhtformaalne, kasutan käesolevas ettepanekus läbivalt selle kohtu praegust nime.

3 – Kohtuasi T-127/04: KME Germany jt *vs.* komisjon (EKL 2009, lk II-1167; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”). Teised selles kartellis osalenud, keda trahviti komisjoni sama otsusega, olid selle otsuse samuti vaidlustanud ning nende hagid jäeti rahuldamata samal kuupäeval: vt kohtuasjad T-116/04: Wieland-Werke *vs.* komisjon (EKL 2009, lk II-1087) ja T-122/04: Outokumpu ja Luvata *vs.* komisjon (EKL 2009, lk II-1135).

„Igaühel on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis."

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. […]"

6. Artikli 6 lõigetes 2 ja 3 on ette nähtud konkreetsed lisatagatised nendele, „keda süüdistatakse kuriteos", sealhulgas süütuse presumptsioon ning enda kaitseks mitmesuguste vahendite kasutamise võimalused.

8. Nimetatud artiklit selgitavas märkuses on muu hulgas osutatud, et teine lõik vastab konventsiooni artikli 6 lõikele 1 järgmise lisatingimusega:

7. Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta")[4] artiklis 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele" on ette nähtud:

„Liidu õiguses ei piirdu õigus asja õiglasele kohtulikule arutamisele vaidlustega tsiviilõiguste ja -kohustuste üle. See on üks tagajärg, mis tuleneb asjaolust, et liit on õigusriigi põhimõttel põhinev ühendus, nagu on märkinud Euroopa Kohus kohtuasjas 294/83: „Les Verts" *vs.* Euroopa Parlament, milles otsus tehti 23. aprillil 1986 (EKL 1986, lk 1339). Kõigis teistes aspektides, välja arvatud kohaldamisala, kohaldatakse konventsiooniga pakutavaid tagatisi samamoodi ka liidu suhtes."

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

9. Harta artikli 49 pealkiri on „Kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte". Karistuste osas on artikli 49 lõikes 3 sätestatud: „Karistuste raskus ei tohi olla kuriteo suhtes ebaproportsionaalne." Selgitava märkuse kohaselt on sellega väljendatud „karistuse ja kuriteo vahelise proportsionaalsuse üldpõhimõtet, mis on sätestatud liikmesriikide [ühiste] põhiseaduslike tavadega ning Euroopa […] Kohtu […] praktikaga".

4 – Välja kuulutatud Nice'is 7. detsembril 2000 (EÜT 2000, C 364, lk 1). Euroopa Parlament kiitis 29. novembril 2007 heaks harta uuendatud redaktsiooni, millest olid välja jäetud viited Euroopa põhiseadusele (ELT 2007, C 303, lk 1); kõige hiljutisema – Lissaboni lepingu järgse – konsolideeritud versiooni avaldamisviide on ELT 2010, C 83, lk 389.

10. Harta artikkel 51 määrab kindlaks harta kohaldamisala. Artikli 51 lõikes 1 oli sätestatud:

„Käesoleva harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õigusaktide kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt." [5]

Asutamislepingu sätted

11. EÜ artikli 81 lõikes 1 (muudetuna ELTL artikli 101 lõige 1) on sätestatud:

„Ühisturuga on kokkusobimatud ja keelatud kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mis võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ning mille eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires, iseäranis need kokkulepped, otsused ja tegevus, millega:

a) otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused;

[…]

c) jagatakse turgu või tarneallikaid;

[…]"

12. EÜ artiklis 229 (muudetuna ELTL artikkel 261) on sätestatud:

„Aluslepingute sätete alusel Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt ühiselt vastuvõetud määrused ning nõukogu määrused võivad Euroopa Liidu Kohtule anda täieliku pädevuse selliste määrustega ettenähtud karistuste määramisel."

13. Üldiselt annab EÜ artikkel 230 (muudetuna ELTL artikkel 263) Euroopa Kohtule pädevuse kontrollida institutsioonide, sealhulgas komisjoni aktide seaduslikkust, kui hagi „aluseks on pädevuse puudumine, olulise menetlusnormi rikkumine, käesoleva lepingu või selle rakendusnormi rikkumine või võimu kuritarvitamine".

5 – Algne redaktsioon (2000. aastast). Praeguses redaktsioonis on teine lause sõnastatud nii: „Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule aluslepingute muudes osades antud volituste piire."

14. Vastavalt EÜ artikli 225 lõikele 1 (muudetuna ELTL artikli 256 lõige 1) on Üldkohus niisugustes menetlustes põhimõtteliselt pädev esimese astmena asja arutama ja lahendama ning tema otsuseid võib Euroopa Kohtusse edasi kaevata üksnes õigusküsimustes.

Konkurentsiõiguse rakendamine

15. Asjakohasel ajavahemikul kohaldamisele kuulunud määruse nr 17 [6] artiklis 15 oli sätestatud:

„2. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 1000–1 000 000 arvestusühikut [7] või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa 10 % iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest, kui need tahtlikult või hooletusest:

a) rikuvad [EÜ] artikli [81] lõiget 1 või [ELTL artikli 101 lõiget 1]; või

[…]

Trahvisummat määrates võetakse arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust.

[…]

4. Otsused, mis tehakse vastavalt lõigetele 1 ja 2, ei kuulu kriminaalõiguse valdkonda.” [8]

16. Määruse nr 17 artiklis 17 oli sätestatud:

„Ühenduse kohtul on [EÜ] asutamislepingu artikli [229 ehk ELTL artikli 261] tähenduses täielik pädevus vaadata läbi otsused, millega komisjon on määranud trahvid või karistusmaksed; ühenduse kohus võib määratud trahvi või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada.” [9]

6 – 6. veebruari 1962. aasta esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3). Määrus nr 17 tunnistati kehtetuks alates 1. maist 2004 ja asendati nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205), milles suur osa vastutust Euroopa Liidu konkurentsiõiguse kohaldamise eest anti üle liikmesriikide kohtutele ja muudele ametiasutustele.

7 – Arvestusühik oli euro eelkäija.

8 – Samasisulisi sätteid sisaldavad nüüd määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiked 2, 3 ja 5.

9 – Samasisulisi sätteid sisaldab nüüd määruse nr 1/2003 artikkel 31.

17. Samuti olid asjakohasel ajavahemikul kohaldatavad komisjoni 1998. aasta suunised trahvide arvutamise meetodi kohta (edaspidi „suunised”). [10] Nende suuniste põhjendustes oli muu hulgas märgitud:

„Käesolevates suunistes kirjeldatud põhimõtted peaksid tagama komisjoni otsuste läbipaistvuse ja erapooletuse nii ettevõtjate kui ka Euroopa Ühenduste Kohtu silmis, samas säilitades kaalutlusõiguse, mis asjakohaste õigusaktide alusel on komisjonile antud trahvide määramiseks 10 % piires kogukäibest. Seda kaalutlusõigust tuleb siiski kasutada ühtse ja mittediskrimineeriva poliitika kohaselt, mis on kooskõlas konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistamise eesmärkidega.

Trahvisumma kindlaksmääramise uus meetod põhineb järgmistel eeskirjadel, kusjuures lähtutakse põhisummast, mida suurendatakse raskendavate või vähendatakse kergendavate asjaolude [11] arvessevõtmiseks.”

18. Suuniste punkti 1 kohaselt määratakse põhisumma rikkumise raskusastme ja kestuse põhjal, mis on ainsad määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 osutatud kriteeriumid.

19. Raskusastme osas tuli punkti 1 A kohaselt arvesse võtta rikkumise laadi, „tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta”, ja asjakohase geograafilise turu suurust. Rikkumised olid jagatud kolme kategooriasse: kerged rikkumised, rasked rikkumised ja väga rasked rikkumised; viimati nimetatute hulka kuulusid ka nn horisontaalsed piiramised, näiteks hinnakartellid ja turujagamiskvoodid, mille puhul „võimalik trahvisumma” oli suurem kui 20 miljonit eurot. Samuti oli võimalik „rakendada ettevõtjate suhtes erinevat kohtlemist vastavalt toimepandud rikkumise laadile” ja vajalik „arvesse võtta rikkujate tege-

10 – Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3). Nimetatud 1998. aasta suunised asendati alates 1. septembrist 2006 suunistega määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2). Nendes, 2006. aasta suunistes on sisse seatud üpris teistsugune käsitlusviis: sisuliselt arvutatakse põhisummaks üldiselt 30 % aastasest müügikäibest, millega rikkumine on seotud (ja mida on vajadusel korrigeeritud vastavalt kõikidele kohastele asjaoludele), korrutatult osaletud aastate arvuga ning seejärel veel korrigeeritult vastavalt raskendavatele asjaoludele, kergendavatele asjaoludele ja hoiatava mõju tagamiseks, mis kõik peavad mahtuma õigusnormidega ette nähtud maksimumi, s.o 10 % aastasest käibest, ja mille suhtes võidakse kohaldada koostööga seotud reegleid (vt käesoleva ettepaneku punkt 22 ja 13. joonealune märkus), kusjuures erandjuhtudel on võimalik vähendada sellist trahvi, mis muidu kujuneks ettevõtjale hävitavaks.

11 – Millele on viidatud ka kui „kergendavatele (inglise keeles *mitigating*) asjaoludele”.

likku majanduslikku suutlikkust põhjustada olulist kahju muudele turuosalistele, eeskätt tarbijatele, ja määrata trahvi suurus nii, et sellel oleks piisavalt hoiatav mõju".

20. Kestuse osas tuli punkti 1 B kohaselt eristada lühiajalisi rikkumisi (üldiselt lühemad kui aasta), mille puhul raskusastme põhjal määratud trahvisummat ei suurendatud; keskmise kestusega rikkumisi (üldiselt kestusega üks kuni viis aastat), mille puhul võidi seda trahvisummat suurendada kuni 50 %; ja pikaajalisi rikkumisi (üldiselt pikemad kui viis aastat), mille puhul võidi trahvisummat suurendada „kuni 10 % aasta kohta". [12] Raskusastme põhjal määratud trahvisumma ja kestuse põhjal määratud summa liitmisel saadi trahvi põhisumma.

21. Punktis 2 oli ette nähtud, et põhisummat suurendatakse, kui ilmnevad raskendavad asjaolud, näiteks korduv samalaadne rikkumine sama ettevõtja või samade ettevõtjate poolt.

22. Punktis 3 oli ette nähtud, et põhisummat vähendatakse, kui ilmnevad kergendavad asjaolud, näiteks: endast rikkumist kujutavate kokkulepete täitmata või tegude tegemata jätmine (teine taane); rikkumise lõpetamine kohe, kui komisjon sekkub (eriti kui ta teostab kontrolli) (kolmas taane); ning ettevõtja tõhus koostöö menetlustes, mis ei kuulu komisjoni 1996. aasta „koostööteatise" [13] kohaldamisalasse (kuues taane).

23. Koostööteatises oli märgitud, millistel tingimustel võib kartellikokkuleppe suhtes teostatava uurimise käigus komisjoniga koostööd tegevaid ettevõtjaid neile määrata võidavast trahvist vabastada või seda vähendada.

24. Koostööteatise A-jao punktis 4 oli märgitud: „Komisjon on seisukohal, et ühenduse huvides on [*sic!*] soodsamalt kohelda ettevõtjaid, kes teevad komisjoniga koostööd järgnevalt näidatud asjaoludel. Tarbijate ja kodanike huvi tagada sellise tegevuse tuvastamine ja

12 – Nagu nähtub apellatsioonkaebuse kolmanda ja neljanda väite kontekstist, võib olla kasu täpsustusest, et see tähendab kogusumma suurendamist (≤10 ? n)% võrra, kus n tähendab rikkumise kestuse aastate arvu (ja tegu on tõlgendusega, mida minu teada ei ole kunagi küsimärgi alla seatud). Vt samuti käesoleva ettepaneku punktis 26 viidatud vaidlusaluse kohtuotsuse punkt 19 ning käesoleva ettepaneku 16. joonealune märkus.

13 – Teatis, mis käsitleb trahvide määramata jätmist või vähendamist kartellide puhul (EÜT 1996, C 207, lk 4) [siin ja edaspidi on koostööteatist tsiteeritud mitteametlikus tõlkes] ja mis oli asjakohasel ajal kohaldatav. See teatis asendati alates 14. veebruarist 2002 teatisega, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3), mis omakorda asendati 2006. aastal komisjoni teatisega, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2006, C 298, lk 17).

keelamine on kaalukam kui huvi trahvida neid ettevõtjaid, kes teevad komisjoniga koostööd ja seeläbi võimaldavad või aitavad komisjonil kartelli tuvastada ja keelata." A-, B- ja C-jaos on üksikasjalikult kirjeldatud selle tegevuse laade, mis võimaldab konkurentsivastases tegevuses osalenud ettevõtjat siiski leebelt kohelda. Need jaod olid sõnastatud järgmiselt:

„B. TRAHVI MÄÄRAMATA JÄTMINE VÕI TRAHVISUMMA VÄGA MÄRKIMISVÄÄRNE VÄHENDAMINE

Ettevõtja, kes:

a) teavitab komisjoni salajasest kartellist enne, kui komisjon on oma otsuse alusel alustanud kartellis osalevate ettevõtjate uurimist, tingimusel et komisjonil ei ole veel teavitatud kartelli olemasolu tõendamiseks piisavalt teavet;

b) esitab kartelli olemasolu tõendavaid määravaid tõendeid esimesena;

c) on lõpetanud osalemise õigusvastases tegevuses hiljemalt kartellist teatamise hetkeks;

d) esitab komisjonile kogu vajaliku teabe ning samuti kõik tema valduses olevad kartelli puudutavad dokumendid ja tõendid ning jätkab pidevat ja igakülgset koostööd kogu uurimise vältel;

e) ei ole sundinud teisi ettevõtjaid kartellis osalema ega ole õigusvastases tegevuses omanud algatavat või määravat rolli;

trahvisummat, mis oleks määratud nende [*sic!*] koostöö puudumisel, vähendatakse 75 % või jäetakse see üldse määramata.

C. TRAHVISUMMA MÄRKIMISVÄÄRNE VÄHENDAMINE

Trahvisummat vähendatakse 50–75 % ettevõtja suhtes, kes, täites B-jao punktides b–e sätestatud tingimused, teavitab salajasest kartellist pärast seda, kui komisjon on oma otsuse alusel alustanud kartellis osalevate ettevõtjate uurimist, mis aga ei ole andnud piisavat alust, et õigustada menetluse algatamist vastava otsuse tegemiseks.

D. TRAHVISUMMA OLULINE VÄHENDAMINE

Trahvide määramine ja arvutamine käesolevas kohtuasjas

1. Kui ettevõtja teeb koostööd, ilma et oleks täidetud kõik B- ja C-jaos nimetatud tingimused, vähendatakse trahvisummat, mis talle oleks ilma koostööta määratud, 10–50 % võrra.

2. Selline olukord esineb eelkõige, kui:

– ettevõtja esitab komisjonile enne vastuväiteteatise saatmist informatsiooni, dokumente või teisi tõendeid, mis aitavad toimunud rikkumise olemasolu kinnitada;

– ettevõtja teatab komisjonile pärast vastuväiteteatise saamist, et ta ei vaidle vastu komisjoni süüdistuste aluseks olevate faktide sisulisele õigsusele."

25. Pärast mitmesuguseid uurimisi võttis komisjon 16. detsembril 2003 vastu otsuse, [14] milles ta järeldas, et kuus ettevõtjat – Wieland Werke AG (edaspidi „Wieland"), Outokumpu Oyj, Outokumpu Copper Products OY (edaspidi ühiselt „Outokumpu"), KM Europa Metal AG (edaspidi „KME Germany"), Europa Metalli SpA (edaspidi „KME Italy") ja Tréfimétaux SA (edaspidi „KME France") – rikkusid EÜ artikli 81 lõiget 1 ja – alates 1. jaanuarist 1994 – Euroopa Majanduspiirkonna lepingu artikli 53 lõiget 1, osaledes ajavahemikus 3. maist 1988 kuni 22. märtsini 2001 kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses, mis seisnesid hindade kindlaksmääramises ja turgude jagamises tööstuslike torude sektoris. KME Germany, KME France ja KME Italy (kes on alates 1995. aastast kuulunud KME kontserni; edaspidi „KME") olid esimese astme menetluses hagejad ning on käesolevas menetluses apellandid.

26. KME-le määrati trahvid kogusummas 39,81 miljonit eurot. [15] Menetlus, mida komisjon kasutas kõnealuste

14 – K(2003) 4820 (lõplik) (juhtum COMP/E-1/38.240 – Tööstuslikud torud) (edaspidi „vaidlusalune otsus"). Selle kokkuvõtte avaldamisviide on ELT 2004, L 125, lk 50.

15 – Mis koosnes 10,41 miljonist eurost KME Germany osas ning 10,41 miljonist eurost solidaarselt KME France'i ja KME Italy osas – mõlemad summad alates 3. maist 1988 kuni 19. juunini 1995 kestnud perioodi eest – ning 18,99 miljonist eurost solidaarselt kõigi kolme nimetatud äriühingu osas alates 20. juunist 1995 kuni 22. märtsini 2001 kestnud perioodi eest.

summade kindlaksmääramisel, on vaidlustatud kohtuotsuse punktides 11–22 kokku võetud järgmiselt:

„11 Esiteks leidis komisjon trahvi lähtesumma kindlaksmääramise osas, et rikkumine, mis seisnes peamiselt hindade kindlaksmääramises ja turgude jagamises, oli oma laadilt väga raske rikkumine (vaidlustatud otsuse põhjendus 294).

12 Rikkumise raskusastme kindlaksmääramisel arvestas komisjon ka asjaolu, et kartell hõlmas kogu Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) territooriumi (vaidlustatud otsuse põhjendus 316). Lisaks sellele uuris komisjon rikkumise tegelikku mõju ja tuvastas, et kartellikokkulepe „mõjutas kogu turgu" (vaidlustatud otsuse põhjendus 314).

13 Viimati nimetatud tõdemusele jõudmisel tugines komisjon eelkõige järgmistele tõenditele. Esiteks võttis ta arvesse kartellikokkuleppe rakendamist, tuginedes asjaolule, et osapooled vahetasid omavahel teavet müügimahtude ja hinnatasemete kohta (vaidlustatud otsuse põhjendus 300). Teiseks kinnitasid toimikumaterjalid, et hinnad langesid siis, kui salajast kokkulepet rangelt ei järgitud, ja tõusid oluliselt muudel perioodidel (vaidlustatud otsuse põhjendus 310). Kolmandaks viitas komisjon kartelliliikmete ühisele turuosale, mis oli 75–85 % (vaidlustatud otsuse põhjendus 310). Neljandaks tuvastas komisjon, et kartellikokkuleppe poolte vastavad turuosad jäid kogu rikkumise perioodil suhteliselt stabiilseks, isegi kui nende kliendid mõnikord muutusid (vaidlustatud otsuse põhjendus 312).

14 Lõpuks võttis komisjon rikkumise raskusastme kindlaksmääramisel arvesse veel ka asjaolu, et tööstuslike vasktorude turg kujutas endast olulist sektorit, mille väärtuseks EMP tasandil hinnati kuni 288 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 318).

15 Kõiki neid asjaolusid arvestades järeldas komisjon, et kõnealust rikkumist tuleb pidada väga raskeks (vaidlustatud otsuse põhjendus 320).

16 Teiseks rakendas komisjon asjaomaste ettevõtjate suhtes erinevat kohtlemist,

et võtta arvesse iga ettevõtja tegelikku majanduslikku suutlikkust kahjustada oluliselt konkurentsi. Selles osas tuvastas komisjon erinevuse turuosade vahel, mida EMP tööstuslike torude turul omasid ühelt poolt KME kontsern, kes oli [*konfidentsiaalne*] % suuruse turuosaga EMÜ turul juhtiv ettevõtja, ning teiselt poolt Outokumpu ja Wieland, kelle turuosad oli vastavalt [*konfidentsiaalne*]% ja 13,4 %. Seda erinevust arvestades määrati Outokumpule ja Wielandile määratud trahvi lähtesummaks 33 % sellest, mis määrati KME kontsernile ehk 11,55 miljonit eurot Outokumpule ja Wielandile ning 35 miljonit eurot KME kontsernile (vaidlustatud otsuse põhjendused 327 ja 328).

17 Kuna KME kontsern loodi 1995. aastal, jagas komisjon määratud trahvi lähtesumma, st 35 miljonit eurot kaheks osaks[: e]simene osa aastate 1988–1995 kohta (eristades KME Germanyt, KME France'i ja KME Italyt) ning teine osa aastate 1995–2001 kohta (käsitledes neid kolme üksust kontsernina). Nimetatud lähtesumma jagati seejärel järgmiselt: 8,75 miljonit eurot KME Germanyle (1988–1995); 8,75 miljonit eurot solidaarselt KME Italyle ja KME France'ile (1988–1995) ja 17,50 miljonit eurot KME kontsernile, st solidaarselt KME Germanyle, KME France'ile ja KME Italyle (1995–2001) (vaidlustatud otsuse põhjendus 329).

18 Kolmandaks, selleks et arvestada vajadust määrata trahv tasemel, mis tagaks trahvi hoiatava mõju, suurendas komisjon Outokumpule määratud trahvi lähtesummat 50 % võrra, mis tegi trahvisummaks 17,33 miljonit eurot, leides, et Outokumpu ülemaailmne käive, mis ületas 5 miljardit eurot, näitas, et tema suurus ja majanduslik võim lubavad nimetatud suurendamist (vaidlustatud otsuse põhjendus 334).

19 Neljandaks kvalifitseeris komisjon rikkumise – mis kestis 3. maist 1988 kuni 22. märtsini 2001 – kestuse „pikaks". Seega pidas komisjon kohaseks suurendada asjaomastele ettevõtjatele määratud trahvi lähtesummat 10 % võrra iga kartellis osaletud aasta eest. Seega suurendas komisjon KME kontsernile aastate 1995–2001 eest määratud trahvi lähtesummat 55 % võrra ja ühelt poolt KME Germanyle ning teiselt poolt KME Italyle ja KME France'ile aastate 1988–1995 eest määratud trahvide lähtesummat 70 % võrra. Sellest tulenevalt määrati trahvide

lähtesummaks kogu KME kontsernile 56,88 miljonit eurot (vaidlustatud otsuse põhjendused 338, 342 ja 347). [16]

20 Viiendaks suurendati Outokumpule määratud trahvi põhisummat raskendavate asjaolude alusel korduvuse tõttu 50 % võrra, sest ta oli olnud komisjoni 18. juuli 1990. aasta otsuse 90/417/ESTÜ [ST] artikli 65 kohaldamise menetluses seoses külmvaltsitud roostevabast terasest toodete Euroopa tootjate kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevusega (EÜT L 220, lk 28) adressaadiks (vaidlustatud otsuse põhjendus 354).

21 Kuuendaks möönis komisjon kergendavate asjaolude alusel, et ilma Outokumpu koostööta oleks ta suutnud tõendada rikkuva käitumise olemasolu üksnes nelja aasta kohta, ning seetõttu vähendas ta tema trahvi põhisummat 22,22 miljoni euro võrra selliselt, et põhisumma vastab trahvile, mis talle oleks selle perioodi eest määratud (vaidlustatud otsuse põhjendus 386).

22 Seitsmendaks ja viimaseks vähendas komisjon 1996. aasta koostööteatise D–jao alusel trahvisummasid järgmiselt: 50 % võrra Outokumpul, 20 % võrra Wielandil ja 30 % võrra KME kontsernil (vaidlustatud otsuse põhjendused 402, 408 ja 423)."

Vaidlustatud kohtuotsuse kokkuvõte

27. KME esimeses astmes esitatud hagiavalduse pealkiri oli „Hagi EÜ artiklite 225 ja 230 alusel". Selles palus KME Üldkohtul:

– trahvi oluliselt vähendada;

– mõista komisjonilt välja KME kohtukulud, samuti kulud seoses pangagarantii esitamisega trahvi maksmise asemel kuni Üldkohtu otsuse tegemiseni; ja

16 – Kuigi seda ei ole vaidlustatud kohtuotsuses märgitud, suurendas asjaomane otsus lähtesummat 125 % võrra nii Outokumpu kui ka Wielandi osas, vastavalt 17,33 miljonilt 38,98 miljoni euroni ning 11,55 miljonilt 25,99 miljoni euroni (vaidlusaluse otsuse põhjendused 328, 334 ja 347).

– võtta kõik muud meetmed, mida Üldkohus võiks kohaseks pidada.

28. Nende nõuete toetuseks esitas KME viis õigusväidet, mis kõik käsitlesid trahvi summa kindlaksmääramist: a) kartelli tegeliku mõju mittekohane arvessevõtmine trahvi lähtesumma arvutamisel; b) asjaomase turu suuruse mittekohane hindamine; c) trahvi ekslik suurendamine rikkumise kestuse tõttu; d) kergendavate asjaolude arvesse võtmata jätmine; ja e) 1996. aasta koostööteatise väär kohaldamine. Üldkohus lükkas kõik viis väidet tagasi ja jättis sellest lähtuvalt ka kogu hagi tervikuna rahuldamata.

29. Esimese väite osas (kartelli tegeliku mõju mittekohane arvessevõtmine) tuvastas Üldkohus, et komisjonil on õigus rakendada erinevat kohtlemist turuosade alusel; et kartellikokkulepped, eriti hindade kindlaksmääramise ja klientide jagamise kartellid on sedavõrd tõsist laadi, et väärivad kõige karmimaid trahve, olenemata nende mõjust turule; ning et „lisaks" on komisjon asjaomase kartellikokkuleppe tegelikku mõju asjaomasele turule õiguslikult piisavalt tõendanud.

30. Teine KME väide seisnes selles, et komisjon on vääralt hinnanud vasktorude valmistamise turgu, võttes aluseks käibe, sealhulgas tooraine (nimelt vase) maksumuse, kuigi selle maksumuse määrab ja mõnikord ka kannab ostja; õige olnuks hinnangus lähtuda tootja lisatud väärtusest. Üldkohus ei leidnud ühtegi mõistlikku põhjendust, miks asjaomase turu käive tuleks arvutada teatud tootmiskulusid välja jättes, ning asus seisukohale, et hoolimata sellest, et käive on umbkaudset laadi, on seadusandja, komisjon ja Euroopa Kohus pidanud seda kohaseks kriteeriumiks ettevõtjate suuruse ja majandusliku võimsuse hindamisel.

31. Kolmanda väite osas (trahvi ekslik suurendamine – 10 % aasta kohta – rikkumise kestuse tõttu) asus Üldkohus seisukohale, et ajamata segi rikkumise raskust ja kestust, on komisjon kasutanud oma kaalutlusõigust lubatavas ulatuses, jäädes iseendale suunistega kehtestatud reeglite piiridesse, ning et 125 % võrra suurendamine ei ole 12 aasta ja 10 kuuse kestuse puhul ebaproportsionaalne.

32. Neljandas väites märkis KME, et komisjon on vastuolus omaenda suunistega jätnud arvesse võtmata teatavad väidetavad kergendavad asjaolud: i) kuigi KME vaidlusaluste kokkulepete kohaldamisest süstemaatiliselt ei hoidunud, kohaldas KME neid piiratult; ii) pärast komisjoni teostatud kontrolle

lõpetasid hagejad rikkumise kohe ja vabatahtlikult; iii) tööstuslike torude sektori raske majanduslik olukord; ja iv) KME esitas komisjonile otsustavat teavet või täiendas komisjoni käsutuses olevaid tõendeid. Üldkohus asus vastavalt seisukohale, et: i) KME ei ole käitunud turul konkureerivalt ning kokkuleppe piiratud kohaldamine ei ole piisav kergendav asjaolu; ii) trahvi vähendamine sel alusel, et – eriti – tahtlik rikkumine lõpetati kohe, kui komisjon sekkus, sõltub konkreetse juhtumi asjaolude hindamisest komisjoni poolt tema kaalutlusõiguse raames; iii) komisjonil ei ole kohustust lugeda kergendavaks asjaoluks sektori halba finantsolukorda; ja iv) komisjonil on kergendavate asjaolude arvestamise osas kaalutlusõigus ning ta ei kasutanud seda vääralt, asudes seisukohale, et olulist teavet esitas Outokumpu, mitte KME.

33. Viiendas väites (mille kohaselt trahvi ei vähendatud koostööteatise järgi piisavalt) märkis KME, et: i) kolmandaid isikuid on varasemates kohtuasjades koheldud soodsamalt; ii) KME antud teave oleks pidanud viima trahvi vähendamiseni rohkem kui 30 % võrra; ja iii) komisjon rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet, vähendades Outokumpule määratud trahvi 50 % võrra. Üldkohus tuvastas vastavalt, et: i) see, et komisjon on varem teatava käitumise korral trahvi teataval määral vähendanud, ei tähenda veel, et ta peab mingis edaspidises menetluses samalaadse käitumise korral kohaldama sama trahvimäära; ii) etteheite saaks teha ainult ilmse hindamisvea korral, sest komisjonil on ettevõtja koostöö kvaliteedi ja kasulikkuse hindamisel laialdane kaalutlusõigus, eriti kui ta arvestab teiste ettevõtjate antud abi, ning käesoleval juhul ei ole niisugust hindamisviga tehtud; ning iii) diskrimineerimist ei olnud, sest KME ja Outokumpu olukorrad ei olnud samalaadsed.

Apellatsioonkaebuse väited

34. KME on esitanud apellatsioonkaebuse viiel alusel, mis on kokkuvõetavad järgmiselt.

35. Esiteks, otsustades, et komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud vaidlusaluse kartellikokkuleppe mõju asjaomasele turule – mida tuleb KME trahvi põhisumma kindlaksmääramisel arvesse võtta –, rikkus Üldkohus

Euroopa Liidu õigust ning põhistas esimese väite tagasilükkamise ebaloogiliselt ja ebapiisavalt. Peale selle, nõustudes komisjoni järeldusega, et KME esitatud ökonomeetrilised tõendid ei näidanud, nagu oleks rikkumisel tervikuna puudunud igasugune mõju turule, moonutas Üldkohus talle esitatud faktilisi asjaolusid ja tõendeid.

36. Teiseks, kiites heaks komisjoni antud hinnangu kartellikokkuleppest mõjutatud turu (tööstuslike torude turg) suuruse kohta, mille määramisel oli arvestatud käivet eraldiseisval koostistoote (vase) turul, ehkki kartelli liikmed ei olnud selle koostistoote turul vertikaalselt integreerunud, rikkus Üldkohus Euroopa Liidu õigust ja põhistas KME teise väite tagasilükkamise ebapiisavalt.

37. Kolmandaks rikkus Üldkohus Euroopa Liidu õigust ning põhistas häguselt, ebaloogiliselt ja ebapiisavalt oma nõustumise vaidlusaluse otsuse asjakohase osaga, lükates tagasi KME kolmanda väite, et suurendades KME trahvi põhisummat kestuse alusel maksimaalse protsendimäära võrra, on komisjon suuniseid vääralt kohaldanud ning rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet ja võrdse kohtlemise põhimõtet.

38. Neljandaks rikkus Üldkohus Euroopa Liidu õigust, lükates tagasi KME neljanda väite neljanda osa ning nõustudes vaidlusaluse otsuse asjakohase osaga, kus komisjon jättis – hoolimata KME koostööst väljaspool koostööteatise kohaldamisala – vähendamata KME trahvi ning rikkus sellega nii suuniseid kui ka õigluse põhimõtet ja võrdse kohtlemise põhimõtet.

39. Viiendaks rikkus Üldkohus Euroopa Liidu õigust ning põhiõigust täielikule ja tõhusale kohtulikule kontrollile, jättes KME argumendid põhjalikult ja hoolikalt läbi vaatamata ning andis erapoolikult järele komisjoni kaalutlusõigusele.

40. Mulle näib, et nendest apellatsioonkaebuse väidetest tuleks kõigepealt käsitleda viimast, viiendat, sest Euroopa Kohtu seisukoht üldises küsimuses, mis puudutab Euroopa Kohtu kohtuliku kontrolli ulatust, määra ja laadi sedalaadi juhtudel, saab tooniandvaks selles, kuidas käsitleda esimest nelja apellatsioonkaebuse väidet, millest igaühes on tehtud etteheiteid seoses eri asjaoludega, mille suhtes seda kohtulikku kontrolli hakatakse kohaldama.

Apellatsioonkaebuse viies väide: tõhus kohtulik kontroll

Asjakohased lõigud vaidlustatud kohtuotsusest

41. Põhjendamaks oma argumenti, et Üldkohus „andis liialt ja ebamõistlikult järele komisjoni kaalutlusõigusele", viitab KME järgmistele vaidlustatud kohtuotsuse lõikudele:

„92 […] rikkumise raskus tehakse kindlaks mitme asjaolu põhjal, millega seoses on komisjonil […] kaalutlusõigus […]"

„103 Komisjoni ülesanne on otsustada oma […] kaalutlusruumi piires […], millist suurendamismäära ta kavatseb rikkumise kestuse alusel kohaldada."

„115 Suuniste vastuvõtmine ei muuda asjakohatuks varasemat kohtupraktikat, mille kohaselt on komisjonil kaalutlusõigus, mis võimaldab tal arvesse võtta või jätta arvesse võtmata teatud asjaolud selliste trahvisummade määramisel, mida ta kavatseb ettevõtjale määrata eelkõige juhtumi asjaolude alusel. Kuna suunistes puudub kohustuslik märge kergendavate asjaolude kohta, mida võidakse arvestada, tuleb asuda seisukohale, et komisjon on säilitanud endal teatud kaalutlusõiguse hindamaks üldiselt seda, millisel määral on võimalik kergendavate asjaolude esinemisel trahvisummasid vähendada."

„129 […] kergendavate asjaolude kohaldamisel on komisjonil kaalutlusruum […]"

42. Neid lõike tõlgendades tuleks arvestada seda, mida Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 32–37 „kõigepealt" märkis, kuigi need lõigud ei vihja konkreetselt KME-le:

„32 […] tuleb meenutada esiteks, et vaidlustatud otsuse põhjendustest 290–387 nähtub, et komisjon määras rikkumise eest trahvid määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 alusel, ja teiseks, et kuigi komisjon ei viita vaidlustatud otsuses otseselt suunistele […], on selge, et ta määras

trahvide summa kindlaks suunistes kehtestatud meetodit kohaldades.

33 Kuigi suuniseid ei saa lugeda õigusnormiks, kujutavad need endast käitumisnormi, mis sisaldab viidet järgimisele kuuluvale praktikale ning mida komisjon ei või konkreetsel juhul eirata, esitamata võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas olevaid põhjendusi (vt Euroopa Kohtu 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-397/03 P: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-4429, punkt 91 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Seega peab Esimese Astme Kohus vaidlustatud otsusega määratud trahvide seaduslikkuse kontrollimise raames kindlaks tegema, kas komisjon teostas oma kaalutlusõigust vastavalt suunistes sätestatud meetodile, ja kui kohus tuvastab, et komisjon ei ole meetodit järginud, peab kohus kontrollima, kas see kõrvalekaldumine on õigustatud ja õiguslikult piisavalt põhjendatud. Siinkohal tuleb märkida, et Euroopa Kohus on kinnitanud esiteks suuniste enda põhimõtte ja teiseks neis kehtestatud meetodi kehtivust (Euroopa Kohtu 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punktid 252–255, 266, 267, 312 ja 313).

35 Suuniste vastuvõtmisest tulenev komisjoni kaalutlusõiguse piiramine ei ole tegelikult vastuolus komisjonile sisulise kaalutlusruumi säilitamisega. Suunistes on erinevaid paindlikke elemente, mis võimaldavad komisjonil oma kaalutlusõigust kasutada kooskõlas määruse nr 17 sätetega, nagu Euroopa Kohus neid on tõlgendanud (vt eespool punktis 34 viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 267).

36 Seega, sellistes valdkondades, kus komisjonil on kaalutlusruum, näiteks osas, mis puudutab suurendamismäära kohaldamist kestuse alusel, piirdub nende hinnangute seaduslikkuse kontroll ilmse hindamisvea puudumise kontrollimisega (vt selle kohta Üldkohtu 18. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas T-241/01: Scandinavian Airlines System *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-2917, punktid 64 ja 79).

37 Komisjoni kaalutlusõigus ja selle piirid ei mõjuta ka põhimõtteliselt seda, kuidas ühenduste kohus teostab oma täielikku pädevust (Esimese Astme Kohtu 8. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00: JFE Engineering jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-2501, punkt 538), mis annab talle õiguse komisjoni määratud trahvi summa tühistada, seda vähendada või suurendada (vt selle kohta Euroopa Kohtu 8. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-3/06 P: Groupe Danone *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-1331, punktid 60–62; Esimese

Astme Kohtu 21. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-368/00: General Motors Nederland ja Opel Nederland *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-4491, punkt 181)."

Poolte märkuste kokkuvõte

KME apellatsioonkaebus

43. KME kaebab, et Üldkohus ei ole tema argumente esimeses astmes põhjalikult ja hoolikalt läbi vaadanud ning on „andnud liialt järele" komisjoni kaalutlusõigusele, nõustudes ebaproportsionaalselt suure trahviga. Sellega on KME arvates rikutud põhiõigust vaidlusaluse otsuse täielikule, tõhusale ja õiglasele kohtulikule kontrollile erapooletus ja sõltumatus õigusemõistmise volitustega institutsioonis.

44. Euroopa konkurentsiõigust kujundavad koosmõjus komisjon kui uurija, süüdistaja ja otsustaja ning kohtuvõim kui välise kontrolli teostaja. Kohtupraktikas aga ei ole selgitatud komisjonile antud kaalutlusõiguse täpset tähendust, ulatust ega põhimõtteid nende kahe institutsiooni vahelist tasakaalu silmas pidades.

45. Seda koosmõju on mõjutanud komisjoni funktsiooni arenemine konkurentsipoliitika rakendamisel alates määruse nr 17 vastuvõtmisest. Aastal 1962 koosnes Euroopa Majandusühendus kuuest liikmesriigist ning Euroopa konkurentsiõiguse osas oli vähe kogemusi ja omaksvõttu. Teatised olid kasulik teabevahend, mis võimaldas komisjonil oma rakenduspõhimõtteid *a priori* juhtida ja kujundada; tema funktsioon oli peamiselt harida ja tagada õiguskindlus, andes välja ametlikke vabastusotsuseid, vastavuskirju ning kontrollimise ja heakskiitmise otsuseid. Kuigi komisjon juba ühendas endas uurivat, süüdistavat ja otsuseid tegevat võimu, olid uurimised ja süüdistused suhteliselt harvad ja trahvid harilikult väikesed. Selles kontekstis oli mõistlik, loogiline ja õiglane, kui Euroopa Kohus oma otsuses Consten ja Grundig [17] märkis, et kuna komisjoni volituste teostamisega kaasneb keerukate hinnangute andmine majanduslikke küsimustes, tuleb nende hinnangute kohtulikul kontrollil arvestada nende laadi ja piirduda faktiliste asjaolude ja komisjoni poolt neist tuletatud õiguslike tagajärgede uurimisega.

17 – 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig *vs.* komisjon (EKL 1966, lk 299; leheküljel 347).

Liiati muutsid komisjoni enesepiirangud vähem oluliseks tema trahvimisvolituste selge piiritlemise.

46. Siiski oleks samasugune „kohtulik järeleandmine" komisjoni kaalutlusõigusele meelevaldne, ohtlik ja ebaõiglane praeguse Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rakendamise korra kontekstis, mida iseloomustavad järjest kasvavad trahvid, millel on paratamatu majanduslik ja finantsiline mõju äriühingutele, aktsionäridele, osanikele ja töötajatele ning mis tähendab konkurentsiõiguse rikkumiste *de facto* „kriminaliseerimist". Euroopa Liidu konkurentsiõiguse normid on vahetu õigusmõjuga sätted, mille tõlgendamisel ja kohaldamisel ei jää ruumi poliitilistele kaalutlustele: kontrollides, kuidas komisjon on neid konkreetsel juhul kohaldanud, on Euroopa Liidu kohtutel seega ainult väga vähesel määral järeleandmisvõimalusi.

47. Praeguse korra kohaselt, mis kehtestati määrusega nr 1/2003, kohaldavad ELTL artiklit 101 tervikuna mitte üksnes komisjon, vaid ka siseriiklikud konkurentsiasutused ja kohtud. Kunagi ei ole leitud, et üksikjuhtumi suhtes ELTL artiklit 101 kohaldaval siseriiklikul kohtul oleks laialdane kaalutlusõigus, millele kõrgema astme kohus peaks järgmise astme menetluses järele andma.

48. Komisjoni asjatundlikkus keerukate faktiliste ja/või majanduslike küsimuste hindamisel ei saa õigustada talle laia kaalutlusõiguse andmist Euroopa Liidu konkurentsiõiguse kohaldamisel. Üldkohus loodi vastuseks kriitikale, et kohtuliku kontrolli intensiivsus ei küündi enam standarditeni, millele peab vastama õiguskord, mis konkurentsieeskirju rangelt rakendades oli hakanud olulisel määral tungima isikute õigustesse, ning tugevdatud kontroll keerukate juhtumite puhul kuulub Üldkohtu mandaadi juurde. Peale selle on nii Üldkohus kui ka Euroopa Kohus sageli tulemusrikkalt tegelenud keerukate juhtumite intensiivse kohtuliku kontrolliga. Üldkohtu teostatav kontroll ei ole vähem intensiivne, kui vaidlusalused faktilised asjaolud on vähem keerukad, vaid sõltub tema hinnangust selle kohta, milline kontroll on vastava juhtumi asjaolusid arvestades vajalik ja asjakohane.

49. Konkurentsiasjades määratud karistuste osas ei ole Üldkohtu pädevus piiratud. Seda pädevust teostades ei tohiks ta võimaldada komisjonile kaalutlusruumi seoses trahvi asjakohasuse ja proportsionaalsusega ega selle arvutamise meetodiga – *a fortiori* arvestades selliste trahvide kriminaalõiguslikku laadi ning konventsiooni nõuet, et mis tahes

haldusotsus, millega määratakse kriminaalõiguslik karistus, peab alluma tõhusale kohtulikule kontrollile. Sellepärast peab Üldkohus uurima, kuidas komisjon iga juhtumi korral hindas õigusvastase tegevuse raskust ja kestust, ning võib selle hinnangu asendada enda omaga, seejuures trahvi tühistades, vähendades või suurendades. Seda piiramata pädevust täielikult teostades kontrollitakse mitte üksnes trahvi formaalset õiguspärasust, vaid ka asjakohasust, sõltumatult hinnates karistatava käitumise raskust ning kavatsetava sanktsiooni üldist õiglust, arvestades iga juhtumi kõiki asjaolusid.

50. Komisjoni kaalutlusõiguse (kui see on olemas) ulatus sellistes asjades nagu käesolev tuleb piiritleda kitsalt ning vastavalt tuleb piirata ka seda, mil määral võivad kohtud sellise kaalutlusõiguse alusel antud hinnangutele järele anda (kui üldse). Juhtumi tehnilisus ei tohiks põhjustada seda, et Euroopa Kohus jätab täitmata oma kohustuse tagada õigusnormide täitmine.

51. Eraldi küsimus on see, kas Euroopa Liidu kohtusüsteemis ette nähtud kontroll on piisavalt ulatuslik ja intensiivne, et tagada kaitse konventsiooni artikli 6 lõikes 1 nõutud määral. Selleteemaline arutelu on teravnenud seoses mitte ainult sellega, et komisjon ühendab endas uurivat, süüdistavat ja otsuseid tegevat võimu, vaid ka Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rikkumiste jätkuva „kriminaliseerimisega". Euroopa Inimõiguste Kohus on juba kaua tunnistanud, et haldusõiguse karistusõiguslik rakendamine, sealhulgas trahvide määramine, ei ole kooskõlas konventsiooni artikli 6 lõikega 1. Ehkki sellist rakendamist ei pea nimetatud artikli nõuete täitmiseks täielikult kohtute pädevusse andma, peavad olemas olema piisavalt tugevad menetluslikud tagatised ja kohtute tõhus, täielik pädevus haldusotsuse kontrollimiseks. Nõuded, millele kohtuliku kontrolli süsteem peab konventsiooni artikli 6 lõike 1 täitmiseks vastama, vajavad veel selgitamist, ent ei ole kindel, kas olemasolev Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rakendamise süsteem, sealhulgas kohtulik kontroll, nendele nõuetele vastab.

52. Õigus tõhusatele õiguskaitsevahenditele kohtumenetluses on sätestatud ka harta artiklis 47. Kohtupraktika kinnitab, et isikutel, kellele on komisjoni otsustega määratud trahve konkurentsiasjades, on õigus õiglasele kohtumõistmisele ning kui neil ei ole võimalust kaevata niisugune otsus konventsiooni tähenduses edasi täielikult pädevasse kohtusse, on rikutud nende õigust erapooletule kohtumõistmisele.

Komisjoni vastus

53. Komisjon märgib esiteks, et apellatsioonkaebuse väide on liiga üldine ja ebatäpne Euroopa Kohtus hindamiseks (seega ei vasta Euroopa Kohtu kodukorra artikli 112 lõike 1 punktile c) ning on seetõttu vastuvõetamatu; ja teiseks, et Üldkohtu otsus põhines tema enda positiivsetel tuvastustel, mistõttu apellatsioonkaebus on alusetu.

54. Täpsuse puudumise kohta esitab KME rea argumente, mis toetavad komisjoni otsuste põhjalikku kontrolli Üldkohtus, kuid nõustub, et haldusõiguse rakendamise süsteem koostoimes täielikult pädeva kohtuliku kontrolliga on kooskõlas konventsiooni artikli 6 lõikega 1. Samuti nõustub KME, et Üldkohus ja Euroopa Kohus põhimõtteliselt saavad teostada piisavat kontrolli ja on seda ka oma praktikas teinud. Seega ei vaidlusta KME komisjoni otsuse kohtuliku kontrolli alusstruktuuri.

55. Seega oleks KME pidanud a) täpsustama, millistes Üldkohtu otsuse osades ei käsitletud tema märkusi nõuetekohaselt, b) osutama standardile, mille kohaselt tuleks hinnata Üldkohtu teostatava kontrolli kvaliteeti ning c) sellele standardile viidates tõendama, et Üldkohus ei käsitlenud KME märkusi nõuetekohaselt. Selle asemel aga on KME tsiteerinud vaidlustatud kohtuotsuse nelja lõiku seoses komisjoni kaalutlusõigusega, selgitamata, kuidas need tõendavad, et Üldkohus ei kontrollinud komisjoni otsust KME märkusi arvestades piisavalt.

56. Tõepoolest on standard, mille kohaselt Üldkohtu teostatud kontrolli tuleks konventsiooni artikli 6 lõikele 1 vastavalt hinnata, ebaselge, isegi kui nõustuda KME väitega, et Euroopa Liidu konkurentsiõiguses määratavad trahvid on selles mõttes „kriminaalõiguslikud". KME väldib igasugust arutelu selle üle, mis võiks sellest tulenevalt olla asjakohane kontrollistandard.

57. Euroopa Inimõiguste Kohus on selgitanud, et konventsiooni artikli 6 lõike 1 nõuded on erinevad isegi „kriminaalsüüdistuste" kui üldkategooria raames. Kuna Euroopa Liidu õiguses on konkurentsiõiguslikke trahve selgelt iseloomustatud kui selliseid, mis ei kuulu kriminaalõiguse valdkonda, jäävad need väljapoole kriminaalõiguse „tegelikku keset", nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seda kirjeldanud, ning kriminaalmenetluste suhtes kehtivaid tagatisi ei tule tingimata kohaldada täie rangusega.

58. Igal juhul on selge, et Üldkohtul on „täielik pädevus", mis vastab konventsiooni artikli 6 lõikele 1 (seda ei tohiks segi ajada Euroopa Liidu õiguses kasutatud mõistega „piiramata pädevus rahaliste karistuste kontrollimisel"). Euroopa Inimõiguste Kohus on lugenud ebapiisavaks sellise haldusaktide puhul kasutatava õiguskaitsevahendi, mis piirdub ainult õigusnormide rikkumise kontrolliga ja seega ei võimalda kohtul parandada faktivigu. Siiski – kuigi kohtus võib olla vaja kontrollida ka proportsionaalsust – ei ole teatavate aspektide piiratud kontroll ise kooskõlas „täieliku pädevuse" mõistega konventsiooni artikli 6 lõike 1 tähenduses.

59. Seoses oma teise väitega – et Üldkohtu otsus põhines Üldkohtu enda kinnitatavatel tuvastustel – märgib komisjon, et Üldkohus viitas küll komisjoni kaalutlusõigusele, kuid kontrollis kõnealuse trahvi arvutamist põhjalikult ja tõhusalt ning jõudis ise järeldusele, et KME teine, kolmas ja neljas väide ei ole põhjendatud.[18] Nendes küsimustes kaalus Üldkohus KME argumentide põhjendatust ja lükkas need tagasi põhjendamatuse alusel, nõustudes komisjoniga, mitte „andes järele tema kaalutlusõigusele". Millist kontrollistandardit konventsiooni artikli 6 lõige 1 ka ette ei näe, pidas Üldkohus sellest kinni.

Hinnang

60. KME väidab sisuliselt seda, et nõustudes, et komisjoni hinnangud trahvide määramisel jäid tema kaalutlusõiguse piiridesse, ning jättes seetõttu andmata oma hinnangu nendes küsimustes, ei kontrollinud Üldkohus vaidlusalust otsust nii, nagu nõuavad konventsioon ja harta.

61. Sellepärast on oluline kindlaks teha, millist kontrolli nimetatud kokkulepped nõuavad, ning selleks leidub kõige asjakohasemaid juhiseid Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas.

62. KME väidab, et sellised konkurentsiõiguse rakendamise menetlused nagu vaidlusalune menetlus, milles tuvastatakse, et ettevõtja on tegutsenud keelatud viisil, ning määratakse selle tegevuse eest trahv, on konventsiooni tähenduses selgelt kriminaalõiguslikku

18 – Siinkohal näib komisjon viitavat ainult teisele, kolmandale ja neljandale õigusväitele, sest KME viidatud kohtuotsuse lõigud (vt käesoleva ettepaneku punkt 41) on seotud ainult nende väidetega.

laadi. Komisjon märgib, et vaidlusalust laadi otsused on selgesõnaliselt kuulutatud sellisteks, mis *ei kuulu* „kriminaalõiguse valdkonda", kuid nõustub, et Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt ei ole see otsustav kriteerium; kui pidada neid kohtupraktikas kriminaalõiguslikeks, jääksid need igal juhul väljapoole kriminaalõiguse „tegelikku keset", nagu nimetatud kohus seda on kirjeldanud. Küsimus on oluline, sest Euroopa Inimõiguste Kohus on nõudnud kriminaalmenetluste osas rangemaid menetluslikke tagatisi ja kõrgemaid kontrollistandardeid kui tsiviilmenetluste osas ning kriminaalõiguse valdkonnas „tegeliku keskmega" hõlmatud menetluste osas rohkem kui muude menetluste osas.

63. Otsustades, kas rikkumise suhtes algatatud menetlust tuleb pidada „kriminaalõiguslikuks" või mitte, on Euroopa Inimõiguste Kohus arvestanud kolme „Engeli kriteeriumi", mille nimetus tuleneb kohtuotsusest, kus need esmakordselt sõnastati. [19] Esiteks on asjaomases õigussüsteemis olemas formaalne liigitus, kuid seda on selgelt peetud „mitte enamaks kui lähtepunktiks". Engeli kohtuasjas, nagu ka järgnenud kohtuasjades, omistas Euroopa Inimõiguste Kohus oluliselt suuremat tähtsust – kuni siseriikliku liigituse arvestamata jätmiseni – oma teisele ja kolmandale kriteeriumile, milleks on rikkumise laad ning see, kui raske on karistus, mille asjaomane isik riskib saada. Selles suhtes on Euroopa Inimõiguste Kohus pidanud asjakohaseks seda, kas karistus määratakse üldise normi alusel, mis on suunatud kõikidele kodanikele, mitte mingile eristaatusega rühmale, ja seda, kas see karistus on sisuliselt mõeldud korduvate rikkumiste ärahoidmiseks või rahaliseks hüvitiseks tekitatud kahju eest. [20]

64. Neid kriteeriume arvestades ei ole mul raske jõuda järelduseni, et menetlus, milles määratakse trahv EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud hindade kindlaksmääramise ja turu jagamise keelu rikkumise eest, kuulub konventsiooni artikli 6 „kriminaalõiguslikku ossa", mida Euroopa Inimõiguste Kohus on järjest täpsemalt määratlenud. [21] Nimetatud keeld ja trahvi määramise võimalus on sätestatud üldkohaldatavates esmase ja teisese õiguse aktides; kõnealune õigusrikkumine tähendab käitumist, mida üldiselt peetakse ebaausaks ja mis on üldsusele kahjulik – seesama joon iseloomustab kuritegusid üldiselt ja sellega

19 – Euroopa Inimõiguste Kohtu 8. juuni 1976. aasta otsus kohtuasjas Engel jt *vs.* Madalmaad, A-seeria, nr 22, punkt 82.

20 – Vt nt Euroopa Inimõiguste Kohtu [suurkoja] otsus kohtuasjas nr 73053/01: Jussila *vs.* Soome, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-XIII.

21 – Vt samuti kohtujurist Bot' 26. oktoobri 2010. aasta ettepanek kohtuasjas C-352/09 P: ThyssenKrupp Nirosta *vs.* komisjon, ettepaneku punktid 48–52, mida ma täielikult toetan, ja seal viidatud kohtupraktika.

kaasneb selge häbimärgistamine; [22] trahv, mis moodustab kuni [23] 10 % aastakäibest, on kahtlemata karm ning võib ettevõtja majandustegevusele koguni lõpu teha; ning selle selge eesmärk on karistamine ja hoiatamine, [24] kuid mitte üheski osas kahju hüvitamine.

65. Tõepoolest, nagu komisjon on osutanud, asus Euroopa Inimõiguste Kohus Neste kohtuasjas [25] seisukohale, et Venemaa konkurentsiõiguse rakendamise teatavad aspektid ei kuulu kriminaalõiguse valdkonda. Siiski tundub mulle, et tegurid, mida nimetatud kohus tookord arvesse võttis, olid vägagi erinevad nendest, mis iseloomustavad siin käsitletavat olukorda. Seal rõhutati, et asjakohased monopolivastased reeglid on kohaldatavad ainult niisugustele suhetele, mis mõjutavad konkurentsi kaubaturul, ja on seega kohaldatavad piiratult; et nende eesmärk on kaitsta ja taastada konkurentsi; ning et kehtestatavad meetmed ei ole „sanktsioonid kui sellised", vaid keelamisvahendid koos õigusvastase kasumi konfiskeerimisega, mille eesmärk on tekitatud kahju rahaliselt hüvitada, mitte aga karistada korduvate õigusrikkumiste ärahoidmiseks.

66. Tuleb möönda, et Euroopa Inimõiguste Kohus toonitas nimetatud otsuses sedagi, et teatavat laadi monopoolset käitumist võib lubada, kui see tõendatult teenib üldist hüve (see võimalus on isegi keelatud hindade kindlaksmääramise ja turujagamise kokkulepete puhul vähemalt teoreetiliselt olemas EÜ artikli 81 lõike 3 alusel), kuid tõeliselt kriminaalset käitumist ei saa harilikult sedalaadi kasulikkusega põhjendada; ning et turukonkurentsi vabadus on suhteline, situatsiooniline väärtus, mille riivamine ei pruugi olla igal juhul iseenesest väär. Nendest kaalutlustest esimese kohta märgiksin siiski – kogu lugupidamisega Euroopa Inimõiguste Kohtu vastu –, et ei ole raske leida vaieldamatult kriminaalset käitumist, mida saab sobivatel asjaoludel siiski õigustada. Tulirelva valdamine võib üldiselt olla kuritegu, kuid teatavates olukordades võib see olla üldsuse kaitseks lubatud; teatavate ainete müük võib üldiselt olla kuritegu, kuid teatud meditsiinilisteks

22 – Ei ole vaja otsustada, kas – nagu kohtuistungil küsiti – see häbimärgistamine on suurem kui häbimärgistamine maksudest kõrvalehoidumise korral, kuigi juba pelgalt selle küsimuse tõstatamine ei kujuta endast meelitavalt tajutava ettevõtlusmoraali kajastust.

23 – Ma ei pea vajalikuks kaaluda KME märkusi, mis puudutavad märkimisväärset tõusu komisjoni poolt viimastel aastatel määratud trahvide tasemes; õigusrikkumise laadi määratleb mitte *tegelikult* määratud karistuse rangus, vaid *määrata võidavate* karistuste rangus.

24 – Suunistes on mainitud „rikkumise eest karistamise eesmärke" ja viidatud trahvi määramisele „nii, et sellel oleks piisavalt hoiatav mõju".

25 – Euroopa Inimõiguste Kohtu kolmanda koja 3. juuni 2004. aasta otsus kaebuste 69042/01, 69050/01, 69054/01, 69055/01, 69056/01 ja 69058/01 vastuvõetavuse kohta kohtuasjas OOO Neste St Petersburg jt *vs.* Venemaa.

otstarveteks lubatud; ja nii edasi. Teise kaalutluse osa kohta aga tooksin välja selle, et hindade kindlaksmääramine ja turgude jagamine tekitab tarbija – seega üldsuse – jaoks tagasilööke, mis ulatuvad palju kaugemale ettevõtjaskonda mõjutavast „konkurentsivabaduse riivamisest".

67. Kui käesolevas kohtuasjas käsitletav trahvimismenetlus seega kuulub konventsiooni (ja harta) tähenduses kriminaalõiguse valdkonda, nõustun siiski, et see ei kuulu – kui kasutada kohtuotsuse Jussila [26] sõnastust –„kriminaalõiguse „tegelikku keskmesse", mistõttu kriminaalõigusliku osaga pakutavad tagatised ei pea olema tingimata kohaldatavad täies ranguses". Ennekõike tuleneb sellest, et konventsiooni artikli 6 lõikega 1 võib olla kooskõlas, kui esimeses astmes määratakse kriminaalõiguslikke karistusi mitte „sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis", vaid haldusasutuses või kohtuvälises organis, mis ise ei vasta nimetatud sätte nõuetele, tingimusel et selle asutuse või organi otsus allub edaspidi kohtulikule kontrollile, mida teostab täielikult pädev kohus, kes nendele nõuetele vastab. [27] Teisisõnu peab olema selge, et võimalike edasikaebamise vormide kaudu saab heastada esimese astme menetluse mis tahes puudusi. [28]

68. Hea hulk kriitikat on olnud sihitud komisjoni kolmetisele funktsioonile uurijana, süüdistajana ja otsuste tegijana konkurentsiõiguse rakendamise menetlustes ning KME on oma apellatsioonkaebuses osale sellest kriitikast ka viidanud. [29] Kuigi seisukohal, et komisjon ei ole selles mõttes „sõltumatu ja erapooletu, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioon", võib olla veenev alus, näib mulle siiski, et niisugused kaalutlused on käesolevas apellatsioonkaebuses kõrvalised. KME argument ei põhine tegelikult komisjoni menetluse ebakohasusel, vaid sellel, mida ta peab Üldkohtu ebakohaseks tegevuseks selle menetluse lahendi kontrollimisel. See, et komisjon on haldusorgan ja ei pruugi suuta eraldada menetluses oma kolme eri funktsiooni, [30] on käesoleva apellatsioonkaebuse eeldus. Küsimus on selles, kas Üldkohus teostas „täielikku

26 – Viidatud käesoleva ettepaneku 20. joonealuses märkuses, kohtuotsuse punkt 43, milles on viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu 27. veebruari 1992. aasta otsusele kohtuasjas Société Stenuit *vs.* Prantsusmaa, A-seeria, nr 232-A, eriti pidades silmas konkurentsiõigust.

27 – Vt samuti Euroopa Inimõiguste Kohtu 10. veebruari 1983. aasta otsus kohtuasjas Albert ja Le Compte *vs.* Belgia, A-seeria, nr 58, punkt 29.

28 – Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 29. aprilli 1988. aasta otsus kohtuasjas Belilos *vs.* Šveits, A-seeria, nr 132, punkt 68.

29 – KME viitab nt teostele Slater, D. jt, *Competition law proceedings before the European Commission and the right to a fair trial: no need for reform?*, GCLC Working Paper 04/08, ja Wisking, S., „Does the European Commission Provide Parties with a Proper Opportunity to be Heard on the Level of Fines?", *GCP – The Online Magazine for Global Competition Policy*, juuni 2009(2).

30 – Ehkki tuleb tunnistada, et eri aegadel on astutud samme nende funktsioonide suuremaks eraldamiseks, mille kõige märkimisväärsem näide on otsus määrata istungi eesistujaks spetsiaalne sõltumatu ametnik, selle asemel et uurimist juhiks asjaomase direktoraadi direktor, nagu oli varem (vt komisjon, *11th Report on Competition Policy*, 1981, punkt 26).

pädevust" Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika tähenduses. [31]

69. Nimetatud kohus on kirjeldanud „täielikku pädevust" selles tähenduses kui niisugust, mis hõlmab „volitusi tühistada alamalseisva organi otsus igas aspektis, fakti- ja õigusküsimustes". Kontrolli teostama volitatud kohtulik organ „peab eeskätt olema pädev uurima kõiki fakti- ja õigusküsimusi, mis puudutavad tema menetluses olevat vaidlust". [32] Samuti on seesama kohus otsustanud, et tuvastamaks, kas teise astme kohtulikul organil on „täielik pädevus" või kas ta „saab kontrollida piisavalt", et heastada esimese astme sõltumatuse puudus, on vaja arvestada selliseid tegureid nagu „vaidlustatud otsuse ese; see, kuidas sellele otsusele jõuti; ning vaidluse sisu, sealhulgas soovitud ja tegelikud apellatsioonkaebuse alused". [33]

70. Minu meelest ei saa olla erilist kahtlust, et EÜ artikliga 229 ning määruse nr 17 artikliga 17 Üldkohtule antud „täielik pädevus" vastab nendele nõuetele selles osas, mis puudutab määratud trahvi summa kohta esitatud apellatsioonkaebusi, isegi kui tegu on, nagu komisjon märgib, teistsuguse mõistega kui Euroopa Inimõiguste kohtu „täielik pädevus", mille puhul tuleb eeldada, et see hõlmab ka apellatsioonkaebusi näiteks rikkumise tuvastamise peale (mida Üldkohus saab arvestada ja arvestab – ehkki piiratud määral –, kui see on tema menetluses oleva kohtuasja aluseks). Käesoleval juhul on tegu siiski üksnes trahvi summa kohta esitatud apellatsioonkaebusega ja ma ei kavatse oma analüüsi sellest edasi laiendada. Selles kontekstis peab täielik pädevus trahvi summat tühistada, vähendada või suurendada, ilma et selle tegemise alus oleks liigiliselt (faktilistele või õiguslikele küsimustele) piiratud, igal juhul vähemalt teoreetiliselt andma konventsiooni artikliga 6 nõutud tagatise.

71. Siiski võib tekkida küsimus, kas Üldkohus on seda pädevust ühes või teises kohtuasjas tegelikult piisavalt teostanud, ning käesolevas kohtuasjas on KME tõstatanud just niisuguse küsimuse.

72. Tegu on õigustatud küsimusega, kuid selle küsimuse käsitlemise suhtes kehtib minu arvates nii üldisi kui ka konkreetseid reservatsioone, ning selle küsimuse tõstatamise mooduse hindamisel tuleb teatavat osa komisjoni etteheidetest arvestada.

31 – Seesama peaks paika ka siis, kui kohtumenetlus puudutaks puhtalt „tsiviilvaidlust" (vt nt Euroopa Inimõiguste Kohtu 28. juuni 1990. aasta otsus kohtuasjas Obermeier *vs.* Austria, A-seeria, nr 179, punktid 67 ja 70), mis hõlmaks ka vaidlust haldusõiguslikes küsimustes.

32 – Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 21. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas nr 70074/01: Valico S.r.l. *vs.* Itaalia, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-III, lk 20 ja seal viidatud kohtupraktika.

33 – Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 27. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas nr 42509/05: Crompton *vs.* Ühendkuningriik, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika.

73. Esiteks olen seisukohal, et olulisim on see, kuidas Üldkohus tegelikult kontrolli teostas; vähem oluline on see, kuidas ta seda kontrolli kirjeldas. Nii ei saa viidetest komisjoni kaalutlusõiguse, valikuvõimaluste või mänguruumi ulatusele tingimata järeldada, nagu oleks Üldkohus jätnud täitmata oma kohustuse hinnata vastuseks KME argumentidele seda, kuidas kõnealune trahv määrati. Teisipidi aga ei saa sõnadest „oma täieliku pädevuse raames" järeldada, et Üldkohus tõepoolest teostas oma hindamispädevust piisavalt. Kumbagi tuleb hinnata tegeliku sisu põhjal.

74. Sellest tuleneb, et Üldkohtu pädevuse ulatusest olenemata on tema menetlused võistlevat laadi. Konventsiooni artikkel 6 ega Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika ei nõua, et „sõltumatu ja erapooletu […] õigusemõistmise volitustega institutsioon" uuriks omaenda algatusel küsimusi, mida ei ole tema ees tõstatatud. Muidugi nõuab Üldkohtu enda praktika teatavate avalikku korda puudutavate (sisuliselt menetluslike tagatistega seotud) küsimuste tõstatamist niisugusel viisil, kuid teistes aspektides tuleb Üldkohtu täieliku pädevuse teostamist hinnata vastavalt nende argumentide sisule, milles tal paluti õigust mõista.

75. Siiski märgiksin, et Üldkohus palus komisjonil esitada mitmeid dokumente tema haldustoimikust, mispeale komisjon esitas üle 500 lehekülje materjali. See vähemalt viitab, et kontroll oli konventsiooni ja harta nõuete rahuldamiseks piisavalt *põhjalik*. Siiski tuleb kohtuotsuse enda põhjal hinnata, kas see kontroll oli *nõutavat laadi*. Teisisõnu, kas selles piirduti veendumisega, et komisjon ei ole oma kaalutlusõiguse piiridest väljunud, või kaaluti (KME taotlusel) ka nendes piirides antud hinnangut?

76. Käsitlen alljärgnevalt komisjoni kahte konkreetset etteheidet KME esitatud argumentidele.

77. Komisjon tõstis ainult kohtuistungil üles formaalse küsimuse, et KME hagiavaldus esimeses astmes oli selgelt tähistatud kui EÜ artikli 230, mitte artikli 229 alusel esitatu. Sellest tulenevalt tundus, et KME isegi ei palu Üldkohtul teostada tema täielikku pädevust, ja seega ei saa ta ka ette heita, et Üldkohus väidetavalt ei ole seda teinud.

78. See ei tundu mulle sellisena kuigi tõsine argument. Viide EÜ artiklile 230 oli kõigest hagiavalduse pealkirjas. Pelgalt sellegi põhjal, et KME taotles talle määratud trahvi

vähendamist, on selge, et ta pidas silmas Üldkohtu täieliku pädevuse teostamist karistuse osas, mitte üksnes õiguspärasuse kontrolli. Niisugune kontroll oleks saanud hagejale soodsal juhul viia kõigest trahvi tühistamiseni ja jätnud komisjonile võimaluse määrata uus trahv kooskõlas kohtuotsuse põhjendustega. Hagiavalduses on aga läbivalt taotletud trahvi vähendamist, mille üle Üldkohus sai otsustada ainult EÜ artikli 229 ja määruse nr 17 artikli 17 alusel.

79. Teisest küljest tuleb meeles pidada, et KME ei taotlenud nimetatud kohtult trahvi uuesti kindlaksmääramist, vaid ainult selle summa korrigeerimist vastavalt väidetavatele puudustele vaidlusaluses otsuses.

80. Komisjoni teine etteheide näib tõsisem. Selles on sisuliselt osutatud, et olenemata sellest, kui hästi KME on üldiselt põhjendanud küsimust seoses Üldkohtu täieliku pädevuse hoolsa teostamisega sellistes kohtuasjades nagu kõnealune, ei ole KME viidanud konkreetsele kontrolli standardile, mida oleks tulnud järgida, ega vaidlustatud kohtuotsuse lõikudele, milles seda standardit ei järgitud.

81. Selles osas nõustun komisjoniga. KME apellatsioonkaebuse viiendas väites on pigem üldiselt kritiseeritud Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rakendamise süsteemi ja Üldkohtu funktsiooni selles süsteemis, kui konkreetselt osutatud Üldkohtu tegematajätmistele vaidlustatud kohtuotsuses. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt aga tuleb apellatsioonkaebuses täpselt viidata vaidlustatava kohtuotsuse asjakohastele osadele ja esitada konkreetsed õiguslikud argumendid. [34]

82. Tavaliselt tähendaks selline puudus apellatsioonkaebuse väites lihtsalt selle väite tagasilükkamist vastuvõetamatuse tõttu. Mulle tundub siiski, et selline lähenemisviis ei pruugi olla käesolevas asjas täiesti kohane. Tõepoolest ei anna KME apellatsioonkaebuse viies väide iseseisvalt käsitletuna Euroopa Kohtule piisavalt täpset osutust otsustamiseks, kas ja mil määral Üldkohus ei ole teostanud piisavalt kontrolli. Sellegipoolest on tegu argumendiga, mis võiks olla veel üks mõõdupuu, mille järgi hinnata apellatsioonkaebuse ülejäänud väiteid – nagu komisjon juba on seda oma vastuses käsitlenud, vaadeldes seda seoses apellatsioonkaebuse teise, kolmanda ja neljanda väitega.

83. Sellepärast teen ettepaneku lükata apellatsioonkaebuse viies väide eraldiseisva

34 – Hiljutine näide on 14. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-280/08 P: Deutsche Telekom *vs.* komisjon (EKL 2010, lk I-9555, punkt 24).

väitena tagasi, kuid arvestada selles esitatud argumente esimese nelja väite läbivaatamisel. Seda tehes piirdun siiski – nagu eespool osutasin – sellega, kuidas Üldkohus on tegelikult uurinud talle esitatud õigusväiteid, kusjuures tema poolt selle uurimise kirjeldamisel kasutatud sõnastus on selles kõigest üks näitaja.

61 Kõigepealt, mis puudutab asjaomaste ettevõtjate erinevat kohtlemist, siis viitab komisjoni sellekohane põhjendus vaidlustatud otsuses eelkõige vajadusele võtta arvesse „iga ettevõtja kaalu ja seega tema õigusvastase tegevuse tegelikku mõju konkurentsile" (vaidlustatud otsuse põhjendus 322). Siiski tuleb rõhutada, et isegi kui puuduvad tõendid rikkumise tegeliku mõju kohta turul, on komisjonil õigus rakendada erinevat kohtlemist turuosade alusel asjaomasel turul, nagu on välja toodud vaidlustatud otsuse põhjendustes 326–329.

Apellatsioonkaebuse esimene väide: tegelik mõju turule

Asjakohased lõigud vaidlustatud kohtuotsusest

84. Hinnates KME esimest õigusväidet (kartellikokkuleppe tegelik mõju turule on jäetud nõuetekohaselt arvesse võtmata), võttis Üldkohus kõigepealt tõenditena vastu kolm KME esitatud ökonomeetrilist uurimust ning seejärel tuvastas:

„60 […] hagejad vaidlustavad nii rikkumise raskuse hindamise komisjoni poolt (vt eespool punktid 12 ja 13) kui ka erineva kohtlemise, mida komisjon rakendas asjaomaste ettevõtjate turuosade alusel (vt eespool punkt 16).

62 Kohtupraktikast tuleneb, et iga asjaomase ettevõtja turuosa konkurentsi piirava tegevusega seotud turul kujutab endast objektiivset asjaolu, mis õiglaselt näitab nendest igaühe vastutust seoses selle tegevuse võimaliku kahjulikkusega normaalsetele konkurentsitingimustele (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01: Tokai Carbon jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-1181, punkt 197).

63 Mis puudutab rikkumise raskuse hindamist, tuleb samuti märkida, et isegi kui komisjon ei ole tõendanud, et kartellikokkuleppel oli turul tegelik mõju, ei mõjuta

see rikkumise kvalifitseerimist „väga raskeks" ega seega ka trahvisummat.

64 Selles osas tuleb tõdeda, et konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratavate karistuste ühenduse süsteemist, nagu see on määrusega nr 17 kehtestatud ja kohtupraktikas tõlgendatud, tuleneb, et kartellikokkulepped väärivad oma laadi tõttu kõige raskemaid trahve. Kartellikokkulepete võimalik tegelik mõju turule, eelkõige küsimus, mil määral tõi konkurentsi piiramine kaasa kõrgema turuhinna kui see, mis oleks olnud ilma kartellita, ei ole trahvide taseme kindlaksmääramisel otsustav kriteerium (vt selle kohta Euroopa Kohtu 7. juuni 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 100/80-103/80: Musique diffusion française jt *vs.* komisjon, EKL 1983, lk 1825, punktid 120 ja 129; 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-219/95 P: Ferriere Nord *vs.* komisjon, EKL 1997, lk I-4411, punkt 33; 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-286/98 P: Stora Kopparbergs Bergslags *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-9925, punktid 68–77, ja 25. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-407/04 P: Dalmine *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-829, punktid 129 ja 130; eespool punktis 62 viidatud kohtuotsus Tokai Carbon jt *vs.* komisjon, punkt 225; vt samuti kohtujurist Mischo ettepanek Euroopa Kohtu 16. novembri 2000. aasta otsusele kohtuasjas C-283/98 P: Mo och Domsjö *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-9855, I-9858, punktid 95–101).

65 Tuleb lisada, et suunistest nähtub, et kokkuleppeid või kooskõlastatud tegevust, mille eesmärk on – nagu käesolevas asjas – esiteks hindade kehtestamine ja teiseks klientuuri jagamine, võib ainuüksi nende laadi tõttu kvalifitseerida „väga raskeks", ilma et oleks vaja, et sellist tegevust iseloomustaks konkreetne mõju või geograafiline ulatus. Seda järeldust kinnitab asjaolu, et kuigi „raskete" rikkumiste kirjelduses on otseselt mainitud mõju turule ja tagajärgi suurele osale ühisturust, ei mainita „väga raskete" rikkumiste kirjelduses seevastu ei tegelikku mõju ega teatava geograafilise ala mõjutamist (Esimese Astme Kohtu 25. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-38/02: Groupe Danone *vs.* komisjon, EKL 2005, lk II-4407, punkt 150).

66 Lisaks märgib Esimese Astme Kohus, et komisjon on asjaomase kartellikokkuleppe tegelikku mõju õiguslikult piisavalt tõendanud.

67 Seda silmas pidades tuleb rõhutada, et kohtupraktikas on tagasi lükatud hagejate eeldus, mille kohaselt komisjon – olukorras, kus ta trahvisumma kindlaksmääramisel tugineb kartellikokkuleppe tegelikule mõjule – on kohustatud teaduslikult tõestama, et on olemas tajutav

majanduslik mõju turul ja põhjuslik seos selle mõju ja rikkumise vahel.

68 Esimese Astme Kohus on mitmel korral leidnud, et kartellikokkuleppe tegelik mõju turule tuleb lugeda piisavalt tõendatuks, kui komisjon suudab esitada konkreetseid ja usaldusväärseid kaudseid tõendeid, mis viitavad mõistliku tõenäosusega sellele, et kartellikokkuleppel oli mõju turule (vt eelkõige eespool punktis 36 viidatud kohtuotsus Scandinavian Airlines System *vs.* komisjon, punkt 122; Esimese Astme Kohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3627, punktid 159–161; otsus kohtuasjas T-43/02: Jungbunzlauer *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3435, punktid 153–155; otsus kohtuasjas T-329/01: Archer Daniels Midland *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3255, punktid 176–178; otsus kohtuasjas T-322/01: Roquette Frères *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-3137, punktid 73–75).

69 Selles osas tuleb märkida, et hagejad ei ole vaidlustanud eespool punktis 13 välja toodud nende faktide sisu, millele komisjon tugines, et järeldada kartellikokkuleppe tegeliku mõju olemasolu turule, st asjaolu, et hinnad langesid ajal, mil salajast kokkulepet eriti rangelt ei järgitud, ja tõusid oluliselt muudel perioodidel, müügimahtusid ja hinnatasemeid puudutavate andmete vahetamise süsteemi kehtestamine, kartellikokkuleppe poolte ühine suur turuosa ja asjaolu, et kartellikokkuleppes osalejate vastavad turuosad jäid suhteliselt stabiilseks kogu rikkumise vältel. Hagejad väitsid üksnes seda, et nimetatud asjaolud ei tõenda, et kõnealusel rikkumisel oli tegelik mõju turule.

70 Kohtupraktikast tuleneb, et komisjon võib eelnevas punktis viidatud tõendite alusel õiguspäraselt järeldada, et rikkumisel oli tegelik mõju turule (vt selle kohta eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Jungbunzlauer *vs.* komisjon, punkt 159; eespool punktis 68 viidatud kohtuotsus Roquette Frères *vs.* komisjon, punkt 78; eespool punktis 68 viidatud 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-59/02: Archer Daniels Midland, punkt 165; eespool punktis 68 viidatud otsus kohtuasjas T-329/01: Archer Daniels Midland, punkt 181; Esimese Astme Kohtu 14. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-259/02-T-264/02 ja T-271/02: Raiffeisen Zentralbank Österreich jt *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-5169, punktid 285–287).

71 Mis puudutab hagejate argumenti, mille kohaselt sisaldab toimik näiteid salajaste kokkulepete mittejärgimise kohta, siis tuleb märkida, et sellest, et kartelli liikmed alati kokkuleppeid ei järginud, ei piisa turule tekkiva mõju välistamiseks (vt selle kohta eespool punktis 65 viidatud

Esimese Astme Kohtu otsus Groupe Danone *vs.* komisjon, punkt 148).

alus seada kahtluse alla komisjoni hinnangut raskuse alusel kindlaks määratud trahvi lähtesumma kohta."

72 Hageja argumentidega tema enda käitumise kohta ei saa samuti nõustuda. Nimelt, hinnates kartellikokkuleppe mõju turule, on asjakohatu ettevõtja enda väidetav tegelik käitumine, arvesse tuleb võtta ainult rikkumisest tervikuna tulenevat mõju (Esimese Astme Kohtu 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-224/00: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-2597, punkt 167). Sama moodi ei saa komisjonile ette heita, et ta tuvastas vaidlustatud otsuse põhjenduses 303, et esialgne aruanne ei võimalda ümber lükata tema järeldusi rikkumise tegeliku mõju kohta turule. Nimelt käsitleb selles aruandes sisalduv ökonomeetriline analüüs üksnes hagejaid puudutavaid arvandmeid.

Poolte märkuste kokkuvõte

KME apellatsioonkaebus

85. KME vaidlustab Üldkohtu järelduse, et komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud kartellikokkuleppe mõju turule ja sai seda mõju arvestada trahvi lähtesumma arvutamisel. Suuniste kohaselt pidi komisjon arvesse võtma kolme tegurit, nende hulgas „tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta". Seega sai komisjon niisugust tegelikku mõju arvestada üksnes juhul, kui – ja niivõrd, kui – ta sai seda mõju tuvastada ja kvantifitseerida. Komisjonil ei oleks tohtinud lubada tugineda – kohtuotsusega Roquette Frères [35] ette nähtud „mõistliku tõenäosuse" sildi all – eeldustele, mis võimaldasid tal arvestada mõju turule ka siis, kui ta ei oleks saanud suuniste kohaselt tuvastada sellise mõju esinemist või ulatust.

73 Seega, arvestades eespool esitatud kaalutlusi, tuleb käesolev väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

74 Lisaks leiab Esimese Astme Kohus oma täieliku pädevuse raames ja eespool esitatud kaalutlusi silmas pidades, et puudub

35 – Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 68 viidatud Üldkohtu 27. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas T-322/01, punkt 73.

Luba tugineda seesugustele eeldustele nullib igasuguse võimaluse eristada rikkumisi turule tekitatava mõju põhjal. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 68–70 sisalduvad viited kohtupraktikale on selgelt ekslikud.

86. Liiati kui üks kartelliosaline esitab ökonomeetrilisi tõendeid selle kohta, et kartellil tervikuna ei olnud mingisugust mõju turuhindadele, ning teised osalised esitavad samasuguseid väiteid, ei tohiks komisjonil olla õigust jätta need tõendid arvestamata ning tuvastada, et rikkumisel oli seesugune mõju – ning võtta seda tegurit arvesse trahvi lähtesumma määramisel vastavalt suunistele –, ainult kaudsete tõendite põhjal, nagu seda olid need, mida on käsitletud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 69. Niisuguse stsenaariumi puhul peaks komisjon esitama otsesed tõendid selle kohta, et kartellikokkulepe mõjutas turgu.

87. KME esitatud ökonomeetrilised tõendid põhinesid ülevaatlikel andmetel, mis olid saadud kogu tema kättesaadavast teabest arvete ja klientide kohta rohkem kui aastakümne jooksul, ning nendest nähtus, et i) kartellikokkuleppel ei olnud mingit statistiliselt märkimisväärset mõju KME hinnakujundusele, ja ii) see analüüs pidas paika ka kartelli kui terviku suhtes. Mõju puudumist kinnitasid toimikus sisalduvad tõendid kokkulepete mittejärgimise kohta eri osaliste vahel. Seda, et lõppkasutajatele mingit kahju ei tekitatud, kinnitas lõpuks seegi, et kõnealused torud moodustasid ainult ligikaudu 2 % nende toodete jaehinnast, milles neid kasutati.

88. Õiguslikust aspektist oleks komisjon pidanud esitama vastutõendeid, mis pidanuks põhinema objektiivsetel majandusteguritel seoses asjakohase turu- ja majanduskontekstiga ning kinnitama turule eeldatavalt avaldatud mõju esinemist ja ulatust; komisjonil ei olnud õigust tuvastada kartellikokkuleppe mõju turule pelgalt nende kaudsete tõendite põhjal, millele vaidlusaluses otsuses tugineti.

89. Vaidlustatud kohtuotsuse muudab vigaseks ka ebaloogiline ja ebapiisav põhistus. Hinnates seda, kas KME väide, et tema esitatud ökonomeetrilised tõendid näitavad, et mõju turule puudus, on põhjendatud, Üldkohus: i) viitas üksnes esialgsele aruandele, mille kohaselt kartell tervikuna ei avaldanud mõju KME hindadele, ja seega ii) jättis arvesse võtmata kaks hilisemat aruannet, milles järeldati, et kartell tervikuna ei avaldanud turule mõju; ning iii) lükkas KME väite lõpuks tagasi selle alusel, et kõnealused ökonomeetrilised tõendid ei näidanud, et kartell tervikuna ei avaldanud turule mõju. Teisisõnu lükkas

Üldkohus, olles vastu võtnud tõendid, mille kohaselt mõju turule puudus, KME väite tagasi alusel, et KME mingeid selliseid tõendeid ei esitanud – seega selgelt moonutades talle esitatud faktilisi asjaolusid ja tõendeid.

90. Seega, jättes märkimata õigusnormide rikkumised, mis komisjon oli toime pannud, rikkus Üldkohus Euroopa Liidu õigust. Sellest lähtudes palub KME, et Euroopa Kohus määraks uuesti kindlaks trahvi lähtesumma, jättes arvutusest välja mõju turule.

mõju sai tuvastada või mitte. Kartellis osalenud ettevõtjate erineva kohtlemise suhtes otsustas Üldkohus, et isegi kui puuduvad tõendid rikkumise tegeliku mõju kohta turul, on komisjonil õigus rakendada erinevat kohtlemist turuosade alusel asjaomasel turul; ning rikkumise raskuse suhtes märkis ta, et isegi kui komisjon ei ole tõendanud, et kartellikokkuleppel oli turul tegelik mõju, ei mõjuta see rikkumise kvalifitseerimist „väga raskeks" ega seega ka trahvisummat. KME isegi ei maini kumbagi neist põhimõttelistest olulistest tuvastustest, mis seega jäävad apellatsioonkaebuse käsitlusalast välja. KME etteheited selle kohta, mida tuvastati lisaks, ei saa viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni.

Komisjoni vastus

91. Komisjon väidab esiteks, et see apellatsioonkaebuse alus on suunatud väheoluliste täiendavate põhjenduste vastu ja ei ole seetõttu tulemuslik.

93. Teiseks märgib komisjon, et see apellatsioonkaebuse alus on vastuvõetamatu, sest selles vaidlustatakse faktiliste asjaolude tuvastamine.

92. Seda, et komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud kartellikokkuleppe tegeliku mõju turule, tuvastati kõigest lisaks. Kohtupraktikas on kujunenud, et kohtuotsust ei saa tühistada üksnes selliste tuvastuste vastu suunatud etteheidete põhjal. Üldkohus otsustas, et kumbki vaidlusaluse otsuse osa, mille puhul tegelik mõju turule oli KME väitel oluline, oli põhjendatud, olenemata sellest, kas niisugust

94. KME pelgalt väidab, et Üldkohus: i) tuvastas ekslikult, et komisjonil oli õigus järeldada tõenditest, mis on loetletud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 69, et mõju turule oli olemas; ii) oleks pidanud omistama punktis 71 suuremat kaalu tõenditele, mis KME meelest viitavad mõju puudumisele ja kokkulepete mittejärgimisele kartelliosaliste vahel;

iii) oleks pidanud omistama punktis 72 suuremat kaalu ökonomeetrilistele uurimustele, mis KME meelest viitavad statistiliselt märkimisväärse mõju puudumisele; ja iv) oleks pidanud nõudma „otseseid tõendeid" mõju esinemise ja ulatuse kohta.

95. Euroopa Kohus aga ei ole pädev tuvastama faktilisi asjaolusid ega põhimõtteliselt ka uurima tõendeid, mis Üldkohus on vastu võtnud. Üksnes Üldkohus saab hinnata nende tõendite väärtust, tingimusel et need tõendid on nõuetekohaselt saadud ning asjakohaseid reegleid ja põhimõtteid on järgitud. Kui tõendite selget tähendust ei ole moonutatud, ei kuulu see hinnang Euroopa Kohtus kontrollimisele.

96. Tõendeid tegeliku mõju kohta, millele vaidlusaluses otsuses on tuginetud, ja nende põhjal tehtud järeldusi arutati Üldkohtu menetluses üksikasjalikult ning Üldkohus võttis need tõendid kokku vaidlustatud kohtuotsuse punktis 69, asudes punktis 70 seisukohale, et komisjon võib õiguspäraselt järeldada, et rikkumisel oli tegelik mõju turule, ning lükates seejärel punktides 71 ja 72 tagasi KME argumendid selle kohta, et muud tegurid räägivad niisuguse järelduse vastu.

97. Lisaks sellele, et KME argumendid põhinesid üksnes tema enese käitumisel, olid tema esitatud ökonomeetrilised uurimused fundamentaalses vasturääkivuses mitme asjaoluga, mida Üldkohtu menetluses täiel määral arutati. Üldkohtul ei olnud vaja nendes küsimustes otsust teha, sest ta lükkas KME argumendid tagasi igal juhul, kuid komisjon võtab need kokku järgmiselt.

98. Nendes uurimustes püüti teha kartellikokkuleppe mõju kohta järeldusi nii, et võrreldi kartellihindu hindadega „konkureerimise" perioodidel ja/või riikides, „kus konkureeriti". Sellega aga hõlmati mitmeid aspekte, mille puhul olid olemas otsesed tõendid kartellitegevuse kohta. Üks hinnakokkulepe puudutas konkreetseid hinnatõstmisi nimeliselt märgitud riikides ning 8 % „nendes, mida ei ole mainitud", mis viitab sellele, et kogu KME müügitegevus oli kartelliline ja võrdluseks ei olnudki võtta „riike, kus konkureeriti".

99. Igal juhul näitas statistiliste arvutuste uurimine, et väidetavad tulemused vastasid samuti kartellikokkuleppele, mille puhul hindu oli tõstetud. KME mudelis ei õnnestunud välistada 10,5 % suurust keskmist hinnatõusu aastas ning sellest nähtus, et KME Germany hinnad kasvasid kogu kartelli piires keskmiselt

29,9 % aastas. Muudeski aspektides ilmnesid nendest uurimustest ebaharilikud tulemused, mida KME ei suutnud selgitada.

100. Seega uuris Üldkohus nõuetekohaselt tõendeid, mille põhjal oli vaidlusaluses otsuses tuvastatud tegelik mõju, ja kõiki KME argumente, mis olid esitatud selle järelduse vastu. Konkreetsete, usaldusväärsete ja piisavate tõendite põhjal, mis näitasid oluliselt rohkemat kui ainult hinnakokkulepete täitmist, järeldas Üldkohus, et tegelik mõju on tuvastatud.

101. Kolmandaks märgib komisjon, et Üldkohtu järeldused olid piisavalt põhistatud.

102. KME argument – et Üldkohus põhjendas ebaloogiliselt ja ebapiisavalt oma järeldust, et KME ökonomeetrilised tõendid ei näita, nagu oleks rikkumisel tervikuna puudunud igasugune mõju turule, viidates esialgsele aruandele, mis oli seotud üksnes KME hindadega, kuid mitte mainides kahte ülejäänud aruannet, mis puudutasid kartelli kui tervikut – põhineb vaidlustatud kohtuotsuse punkti 72 vääriti mõistmisel.

103. Üldkohtu menetluses väitis KME, et tema enda hindade uurimine on tõendanud, et kartellikokkulepe ei avaldanud tegelikult mõju turule. Siiski olid nii esialgne uurimus (mida komisjon vaidlusaluses otsuses arvestas) kui ka kaks ülejäänud uurimust (mis esitati Üldkohtule) seotud ainult KME müügitegevusega. Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 72 KME argumendi tagasi, olles ise sõltumatult uurinud faktilisi asjaolusid ja tõendeid ning märkides, et üheainsa ettevõtja käitumise põhjal ei ole asjakohane hinnata kartelli kui terviku mõju. Selles loogikas ei ole vastuolu.

104. Kartelli kui terviku mõju hindamise tähtsus on käesolevas asjas selge. Esimeses astmes rõhutas komisjon, et kõnealune kartellikokkulepe hõlmas klientide jagamist ja süsteemi, mille kohaselt pidid osalised enne kliendivisiite igas riigis võtma ühendust turuliidriga, et küsida, millist kogust saab millise hinnaga müüa. Seega ei saa andmetega KME hindade kohta põhjendada järeldusi teiste kartelliliikmete hindade kohta: näiteks juhul, kui KME selle kliendijagamise kokkuleppe tõttu ei püüdnudki müüa tooteid klientidele. KME osutas sellele, et ta ei järginud neid kokkuleppeid, ent selleks, et ökonomeetrilised uurimused oleksid selles suhtes informatiivsed, oleks ta pidanud tõendama seda

mittejärgimist iga kliendi suhtes, kes oli eraldatud mingile teisele kartelliosalisele. KME isegi ei üritanud seda ei komisjoni menetluses ega Üldkohtu menetluses teha.

105. Vaidlustatud kohtuotsuse punkti 72 viimane lause viitab ainult esialgsele aruandele seetõttu, et vaidlusaluses otsuses jäeti ekslikult arvesse võtmata selle aruande olulisus. Vaidlusaluse otsuse tegemise ajal ei olnud ülejäänud aruandeid olemas ning neid ei oleks saanud arvesse võtta. On selge, et järelduse tegemisel KME argumentide kohta, mis põhinesid tema hindade analüüsil, vaatas Üldkohus läbi kõik kolm ökonomeetrilist uurimust. Need argumendid lükati tagasi kõikide kolme uurimuse osas samal põhjusel: need käsitlesid üksnes KME enda hindu.

Hinnang

106. Esimene küsimus seisneb selles, kas Üldkohtu nõustumist komisjoni hinnanguga, et rikkumine oli „väga raske", ning komisjoni poolt seejärel määratud trahvi lähtesummat saab põhjendada üksnes rikkumise laadiga (hindade kindlaksmääramise ja turu jagamise kartell), arvestamata seda, kas tegelik mõju turule oli tõendatud.

107. Vaidlusaluses otsuses lähtus komisjon trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel oma järeldustest, et a) rikkumine oli „väga raske", arvestades i) selle laadi, ii) selle mõju turule ja iii) selle turu geograafilist suurust, ning b) KME turuosa oli ligikaudu kolm korda suurem kui Outokumpu või Wielandi oma. Komisjon määras trahvi lähtesumma koguväärtuseks 58,1 miljonit eurot: 35 miljonit eurot KME-le ja 11,55 miljonit igale ülejäänud osalisele.

108. KME väitis esimeses astmes, et nii rikkumise raskusastme määramisel kui ka trahvi lähtesumma jagamisel kartelliosaliste vahel jättis komisjon arvesse võtmata tegeliku mõju turule; komisjon kasutas lihtsalt põhjendust, et mõju avaldumine turule on tuvastatud, kuid seda ei saa arvuliselt määrata, ning et trahvi lähtesumma saab õiguspäraselt kindlaks määrata turuosa põhjal. KME väitis sisuliselt seda, et komisjon oli õigusnormidest tulenevalt kohustatud arvestama tegelikku mõju turule, kui seda sai mõõta, ja et käesoleval juhul sai seda mõõta ning et KME esitatud ökonomeetrilisest uurimusest nähtuvalt ei olnud see mõju statistiliselt märkimisväärne; sellepärast oleks trahvi lähtesumma koguväärtus pidanud olema asjakohase skaala

väiksemate väärtuste osas (mis „väga raskete" rikkumiste suhtes algab 20 miljonist eurost).

109. Üldkohus asus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 63 seisukohale, et „isegi kui komisjon ei ole tõendanud, et kartellikokkuleppel oli turul tegelik mõju, ei mõjuta see rikkumise kvalifitseerimist „väga raskeks" ega seega ka trahvisummat", ning täiendas oma põhjenduskäiku vaidlustatud kohtuotsuse punktides 64 ja 65 samas suunas.

110. Euroopa Kohtu menetluses on KME argumendid suunatud peamiselt sellele järgnenud järelduste vastu, mis sisalduvad vaidlustatud kohtuotsuse punktides 66–72 ja milles Üldkohus tuvastas „[l]isaks", et komisjon on kartellikokkuleppe tegeliku mõju turule õiguslikult piisavalt tõendanud.

111. Sellest lähtudes märgib komisjon, et see apellatsioonkaebuse väide ei ole tulemuslik, sest KME ei ole vaidlustanud punktis 63 sisalduvat peamist järeldust; isegi kui tema argumendid tegeliku mõju kohta turule heaks kiidetakse, jääks kehtima järeldus kartellikokkuleppe kui „väga raske" rikkumise kohta ning kohtuotsust ei saaks esimese õigusväite tagasilükkamise osas tühistada.

112. Ma ei näe selles arutluskäigus vigu, kuid minu arvates ei tule tingimata nõustuda eeldusega, et KME ei ole vaidlustanud punktis 63 sisalduvat peamist järeldust.

113. Kindlasti peab paika, et KME ei ole vaidlustanud järeldust, mille kohaselt komisjonil oli õigus pidada kõnealust rikkumist „väga raskeks" ainuüksi selle rikkumise laadi põhjal. Tõepoolest osutab KME (olgugi joonealuses märkuses), et ta ei vaidlustanud seda küsimust esimeses astmes; selle asemel väitis ta, et arvestades kartelli tegelikult piiratud mõju turule, oleks trahvi lähtesumma koguväärtus pidanud olema asjakohase skaala väiksemate väärtuste osas, mis suuniste kohaselt oleks 20 miljonit, mitte 58,1 miljonit eurot. Selles kontekstis näib mulle, et KME apellatsioonkaebuse esimest väidet tuleb pidada niisuguseks, millega seatakse igal juhul (ehkki mööndavasti mitte nii selgelt, kui oleks olnud soovitav) küsimärgi alla Üldkohtu järeldus, et kuna tegelik mõju turule ei olnud rikkumise „väga raskeks" liigitamisel oluline, ei olnud see oluline ka trahvi lähtesumma määramisel.

114. Olen siiski nõus, et kui vaidlustatud kohtuotsuse punktides 63–65 esitatud järeldused heaks kiita, ei oleks järgmistes punktides 66–72 esitatud järelduste vaidlustamisest, isegi kui see oleks edukas, mingit kasu. Punkti 66 sissejuhatavast sõnastusest [36] selgub, et järgnev lisandub sellele, mida Üldkohus on

36 – Mis, isegi kui see võiks inglise keeles [kus on kasutatud sõnastust „[i]n any event, and for the sake of completeness"] mõningast kõhklust tekitada, on samaväärne, kuid ühemõtteline „[à] titre surabondant" prantsuse keeles, milles Üldkohus oma otsuse koostas.

juba pidanud piisavaks põhjenduseks. Liiati on loogiline, et kui „kartellikokkulepped väärivad oma laadi tõttu kõige raskemaid trahve", olenemata nende tegelikust mõjust turuhindadele, ning kui komisjon tugines trahvi lähtesummat kindlaks määrates selle mõju esinemise faktile, mitte täpsele määrale, ei saa seda summat vaidlustada nii, et püütakse tõendada, et see mõju oli piiratud.

115. Komisjoni väitel on see apellatsioonkaebuse väide vastuvõetamatu, sest selles vaidlustatakse vaid Üldkohtu faktituvastusi.

116. Selles ei ole ma täiesti veendunud. Mitmed KME argumentide aspektid puudutavad tõesti faktilistele asjaoludele antud hinnanguid – eriti need, millele on osutatud apellatsioonkaebuse punktides 18–20 ja 22 ning käesoleva ettepaneku punktides 87 ja 89 –, ent teiste näol on tegu õiguslike argumentidega, mis on sihitud väidetavatele puudustele vaidlustatud kohtuotsuses (ehkki jällegi oleks nende sõnastus võinud olla asjakohasem). Sisuliselt väidab KME, et kui saadaval olevate tõendite põhjal tehtud järelduste osas tekkis lahkarvamuse oht, ei oleks Üldkohus lihtsalt pidanud lubama komisjonil kasutada eelduste põhjendamiseks „tõendeid, mis viitavad mõistliku tõenäosusega sellele, et kartellikokkuleppel oli mõju turule", vaid oleks vähemalt pidanud paluma komisjonil rahuldavalt ümber lükata KME esitatud vastutõendid. Nagu olen eespool punktis 113 selgitanud, tuleb seda argumenti käsitada seoses sellega, et vaidlustatakse mitte Üldkohtu järeldus, et tegelik mõju turule ei olnud rikkumise „väga raskeks" liigitamisel oluline, vaid tema järeldus, et see ei olnud oluline ka trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel.

117. Sellepärast ei lükkaks ma apellatsioonkaebuse esimest väidet tagasi kui ainult faktituvastuste vaidlustamise tõttu tulemusetut või vastuvõetamatut.

118. Teisest küljest, niivõrd kui seal on tõstatatud õigusküsimusi, ei tee ma ettepanekut selle väitega nõustuda. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 64 sisalduv Üldkohtu märkus, et kartellikokkuleppe võimalik tegelik mõju turule ei ole trahvide taseme kindlaksmääramisel otsustav kriteerium, leiab rohkesti tuge kohtupraktikast, millele seal on viidatud.[37] Selline mõju on kõigest üks mitmetest arvestamisele kuuluvatest teguritest – mis ei piirdu ainult kolme suunistes loetletuga. Niivõrd, kui

37 – Eriti osutaksin kokkuvõtetele kohtujurist Mischo ettepanekus kohtuasjas Mo och Domsjö *vs.* komisjon, ettepaneku punkt 95, ning Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas Dalmine *vs.* komisjon, kohtuotsuse punktid 129 ja 130; mõlemale on viidatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 64, mida on tsiteeritud käesoleva ettepaneku punktis 84.

komisjon vaidlusaluses otsuses tuvastas mõningase mõju esinemise (seda KME ei eita), sai ta kasutada seda järeldust kui ühte tegurit, mille põhjal arvutada trahvi lähtesumma. Ja kuivõrd komisjon seda tehes ei eeldanud, et see mõju oli teatava konkreetse ulatusega – vaid lähtus hoopis selgelt sellest, et seda mõju ei saa täpselt arvuliselt määrata [38] –, ei saa talle ette heita, et ta selle mõju taset täpselt kindlaks ei teinud, ega heita Üldkohtule ette komisjoni käsitlusviisiga nõustumist.

119. Lisaksin, et kui ettevõtjad otsustavad esitada oma argumentide toetuseks ökonomeetrilisi uurimusi, peab komisjon neid tõendeid oma üldhinnangu andmisel muidugi nõuetekohaselt arvesse võtma. Kui ta aga ei võta niisuguseid tõendeid arvesse nende täies mahus, ei ole ta kohustatud vastupidise tõendamiseks esitama vastupidist ökonomeetrilist uurimust.

120. Kaaluda jääb see, nagu ka eespool punktis 83 märkisin, kas Üldkohus võis selle õigusväite kontrollimisel mitte kinni pidada konventsiooni ja hartaga nõutud standardist.

38 – Vt eelkõige vaidlusaluse otsuse punktid 299–301 ja 314.

121. Selles suhtes märgin, et KME ei ole ühelegi sellisele puudusele osutanud. Ükski tema apellatsioonkaebuse viienda väitega seoses viidatud lõikudest ei pärine Üldkohtu otsuse asjassepuutuvast osast. Samuti ei ole selles kohtuotsuse osas kasutatud sõnastust, millele KME eeskätt vastu vaidleb: nimelt ei ole seal viiteid komisjoni kaalutlusõigusele.

122. Lisaks näib mulle, et Üldkohus käsitles esimest õigusväidet kooskõlas sellega, kuidas KME selle väite esitas.

123. KME argument põhines sisuliselt väitel, et komisjon oli omaenda suuniste kohaselt kohustatud kas mõõtma kartellikokkuleppe tegelikku mõju turule ja tuginema sellele mõõtmistulemusele või üldse mitte tuginema turule avaldatud mõjule. Üldkohus käsitles seda argumenti ja samuti uuris – olgugi et ta pidas seda uurimist üleliigseks – nii komisjoni jaoks saadaval olnud tõendeid kui ka KME esitatud hilisemaid ökonomeetrilisi aruandeid ning jõudis järeldusele, et viiteid turule avaldatud mõjule ega sellest mõjust lähtumist trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel ei saa komisjonile ette heita. Seega, isegi kui oleks saanud tõstatada muid küsimusi – näiteks seoses võimaliku vajadusega selgitada, miks trahvi lähtesumma koguväärtus oli 58,1 miljonit, mitte 20 miljonit

või 100 miljonit eurot –, selliseid küsimusi ei tõstatatud, ning Üldkohus käsitles talle esitatud küsimusi viisil, mis kuidagi ei viita sellele, nagu ei oleks ta teostanud oma täielikku pädevust nii, nagu konventsioon nõuab.

Apellatsioonkaebuse teine väide: turu suurus

Asjakohased lõigud vaidlustatud kohtuotsusest

124. Vaidlusaluses otsuses asjaomase turu suurust arvutades arvestas komisjon torude valmistamisel kasutatava vase maksumust. KME väitis esimeses astmes, et sellist arvutusviisi kasutades eiratakse turu tegelikkust. Tegelikult määravad kasutatava vase hinna torude ostjad ise ning see hind, mis moodustab ligikaudu kaks kolmandikku torude lõplikust hinnast, lihtsalt kandub neile edasi. Turu tegelik majanduslik kaal piirdus töötlemisel lisanduva väärtusega, mis moodustab ligikaudu ühe kolmandiku 288 miljonist eurost, millest oli vaidlusaluses otsuses lähtutud.

125. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 86–89 märkis Üldkohus, et komisjon võis, olemata selleks siiski kohustatud, võtta trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel rikkumise raskusastme osas arvesse kahjustatud turu suurust; ja et käesoleva juhtumi puhul on ta seda teinud, kuigi see oli vaid üks arvesse võetud teguritest; ning et sellepärast on vaja kaaluda, kas komisjon eksis, kui ta võttis selles suhtes arvesse vase hinda. Üldkohtu järeldus on esitatud punktides 91–94:

„91 […] ühestki mõistlikust põhjendusest ei tulene, et asjaomase turu käive tuleks arvutada teatud tootmiskulusid välja jättes. Nagu komisjon on õigesti märkinud, esinevad kõikides tööstussektorites lõpptootega lahutamatult seotud kulud, mida tootja ei saa kontrolli all hoida, kuid mis moodustavad siiski olulise osa kogu tema tegevusest ja mida seega ei saa trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel tema käibest välja jätta (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt *vs.* komisjon, EKL 2000, lk II-491, punktid 5030 ja 5031). Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et vase hind moodustab tööstuslike torude lõpphinnast olulise osa või et vase hinna

kõikumise oht on suurem kui muude toorainete puhul.

92 […] mis puudutab hagejate erinevaid etteheiteid, millega soovitakse kinnitada, et asjaomase turu käibe kriteeriumi asemel oleks trahvide hoiatava mõju eesmärki ja võrdse kohtlemise põhimõtet silmas pidades sobivam määrata nende trahvisumma kindlaks kahjustatud sektori rentaabluse või sellega seonduva lisaväärtuse alusel, siis tuleb tõdeda, et need ei ole asjassepuutuvad. Selles osas tuleb kõigepealt märkida, et rikkumise raskus tehakse kindlaks mitme asjaolu põhjal, millega seoses on komisjonil lai kaalutlusõigus (Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-101/05 ja T-111/05: BASF *vs.* komisjon, EKL 2007, lk II-4949, punkt 65), kuna kohustuslikult arvesse võetavate tingimuste kohta ei ole kehtestatud siduvat või ammendavat loetelu (eespool punktis 64 viidatud kohtuotsus Dalmine *vs.* komisjon, punkt 129), ning seega peab komisjon, mitte ühenduste kohus oma kaalutlusruumi raames ja kooskõlas võrdse kohtlemise põhimõttest ning määrusest nr 17 tulenevate piirangutega otsustama, milliseid tegureid ja arvandmeid arvestada, et rakendada poliitikat, mis tagab EÜ artiklis 81 sätestatud keeldudest kinnipidamise.

93 Järgmiseks on vaieldamatu, et ettevõtja või turu käive on rikkumise raskuse hindamise tegurina tingimata ebamäärane ja mittetäielik. See ei erista ei kõrge lisaväärtuse ja madala lisaväärtusega turge ega kasumlikke ja vähem kasumlikke ettevõtjaid. Siiski, vaatamata selle umbkaudsele laadile, käsitlevad ühenduse seadusandja, komisjon ja Euroopa Kohus praegu käivet konkurentsiõiguses kohase kriteeriumina, et hinnata asjaomaste ettevõtjate suurust ja majanduslikku võimsust (vt eelkõige eespool punktis 64 viidatud kohtuotsus Musique diffusion française jt *vs.* komisjon, punkt 121; määruse nr 17 artikli 15 lõige 2; nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, lk 1; ELT eriväljaanne 08/03, lk 40) põhjendus 10 ning artiklid 14 ja 15).

94 Kõike eelnevat arvestades tuleb järeldada, et komisjon käitus õigesti, kui võttis asjaomase turu suuruse määratlemisel arvesse vase hinda."

Poolte märkuste kokkuvõte

KME apellatsioonkaebus

126. KME on seisukohal, et tema aruannet asjaomase turu omaduste kohta, mida ei ole vaidlustatud kohtuotsuses küsimärgi alla seatud, tuleb apellatsioonimenetluses käsitleda kui tuvastatud faktilisi asjaolusid. Ta märgib siiski, et Üldkohus rikkus õigusnormi ja esitas ebapiisava põhistuse, kuna ta ei kinnitanud, et komisjonil on turuväärtust arvutades õigus tõlgendada „käivet" kui netokäivet.

ja arvestades nii konteksti kui ka trahvimissüsteemi eesmärke, peab komisjon hindama kavatsetavat mõju asjaomasele ettevõtjale, arvestades eelkõige niisugust käivet, mis kajastab ettevõtja tegelikku majandusolukorda rikkumise kestel. Oma hiljutises menetluspraktikas on komisjon tihti kasutanud suunistes ette nähtud võimalust kalduda kõrvale reeglist, mille järgi tuleb lähtuda rikkumises osalemise kestuse viimase täisaasta käibest, kui niisugust kõrvalekaldumist õigustavad juhtumi konkreetsed faktilised asjaolud või muud, välised asjaolud. Ja Üldkohus on otsustanud, et komisjon võib oma hinnangus aluseks võtta tegeliku majandusliku võime põhjustada olulist kahju käibe ja turuosaga seotud andmetele, välja arvatud siis, kui konkreetsed asjaolud, näiteks turu omadused, arvestavalt vähendavad selliste andmete olulisust ja eeldavad muude tegurite arvessevõtmist.

127. Esiteks nähtub kohtupraktikast ja komisjoni menetluspraktikast, et trahvi lähtesummat arvutades peab komisjon arvesse võtma asjaomase turu või ettevõtja erijooni. Kohtud on otsustanud, et komisjon võib kalduda kõrvale oma üldisest toimimistavast, milleks on viimatise täisrikkumisaasta käive, kui see aasta ei ole ettevõtja tegelikku suurust ja majanduslikku võimsust ning rikkumise ulatust arvestades tüüpiline. Maksimaalse trahvisumma arvutamise kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et igal konkreetsel juhul

128. Teiseks muudab see, et vase hind sõltub üksnes kliendi otsusest osta teataval päeval, vasktorude tööstuse ainulaadseks ja teiste tööstusharudega võrreldamatuks, nagu ka vaske ei saa võrrelda muude sisendtoodetega – näiteks energia, vee ja seadmetega –, mille hinnad määratakse lepinguliselt kindlaks tootja ja asjaomase tarnija vahel. Ometi järeldas Üldkohus ekslikult, et kartellist mõjutatud turu suuruse täpsemal arvutamisel ei ole põhjust vase hinda arvestamata jätta. Sellega rikkus Üldkohus ka diskrimineerimiskeelu

põhimõtet – mille kohaselt erisuguseid olukordi tuleb käsitleda erinevalt – ja proportsionaalsuse põhimõtet. Viimati nimetatu osas märgib KME, et talle määratud trahvi summa on ligikaudu sama mis 2 % tema ülemaailmsest kogukäibest 2002. aastal; 40 % tema käibest Euroopa majanduspiirkonna tööstuslike torude turul vastavalt toodete koguhinnale, millesse on arvestatud vase maksumus; 80 % tema tootmiskäibest sellel turul; 42 % tema kontserni 2003. aasta brutotegevuskasumist; ja 16 % tema kontserni netovarast juunis 2003.

129. Kolmandaks, kui komisjon oleks trahvinud KME-d samal turul ellu viidud kartellikokkuleppe eest, mis lakkas 2007. aastal, ja oleks lähtunud turuväärtuse arvutamisel sama aasta kogukäibest, oleks trahvi lähtesumma olnud palju suurem lihtsalt seetõttu, et vase hinnad tõusid ajavahemikus 2003–2007 tohutult.

130. Neljandaks tugines Üldkohus ekslikult oma otsusele kohtuasjas Cimenteries CBR,[39] kuna nimetatud kohtuasjas olid asjakohased sisendkulud, nagu transpordikulud ja kottide tarnimise kulud, kartelli liikmete kontrolli all, käesoleval juhul aga ei olnud vase hind torutootjate kontrolli all. Veel eksis Üldkohus sellega, et tugines kohtupraktikale, mis annab komisjonile kaalutlusõiguse valida rikkumise raskusastme määramiseks kasutatavad tegurid, sealhulgas harilikult käibe, sest koguhinna põhjal arvutatud käive ei ole tööstuslike torude turul tähendusrikas rikkumise raskusastme näitaja. Komisjoni kaalutlusõigus valida neid tegureid ei saa laieneda õigusele tugineda aspektidele, millel ei ole majanduskonteksti erijooni arvestades mingit seost rikkumise raskusastmega. Vaidlustatud kohtuotsuses jättis Üldkohus kontrollimata, kas komisjoni kasutatud kriteeriumid olid asjassepuutuvad ja piisavad.

Komisjoni vastus

131. Komisjon märgib, et KME väited selle kohta, kuidas vase hindu määratakse ja tööstuslikke torusid müüakse, ei ole apellatsioonimenetluse seisukohast tuvastatud faktilised asjaolud. Üldkohus ei pidanud nende üksikasjade kohta otsust tegema. Tema järeldused ei toeta seda, kuidas KME iseloomustab kartelli liikmeid kui metalliga varustajaid, ning komisjon märkis esimeses astmes konkreetselt, et vaidlustatud kohtuotsuses lõpuks esitatud põhjendustel olid asjakohatud KME väited, et ta tegutses tihti oma klientide varustajana. Komisjon on selgitanud, et mil iganes klient tegelikult ostis vaske ja palus KME-l sellest toode valmistada, ei arvatud metalli hinda KME käibesse. Igal juhul ei ole Üldkohtu

39 – Viidatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91.

järeldustega tööstuslike torude turu suuruse kohta kooskõlas väide, nagu oleksid tööstuslike torude tootjad ühel ja samal ajal tegutsenud vaseturul omavahel konkureerides ja vasktoodete valmistamise turul kartelliliselt; on ainult üks turg: tööstuslike torude turg.

132. Üldkohus lükkas tagasi KME väite, et tööstuslike torude turg on ainulaadne seetõttu, et sisendhindade üle puudub kontroll, ilma et ta oleks pidanud midagi tuvastama seoses KME üksikasjalike selleteemaliste väidetega. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91 märkis Üldkohus, et ühestki mõistlikust põhjendusest ei tulene, nagu tuleks turu käivet arvutada teatavaid tootmiskulusid välja jättes, ning tuvastas faktilise asjaolu, et kõikides tööstussektorites esineb lõpptootega lahutamatult seotud kulusid, mida tootja ei saa kontrolli all hoida, kuid mis moodustavad siiski olulise osa kogu tema tegevusest ja mida seega ei saa trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel tema käibest välja jätta. Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et vase hind moodustab tööstuslike torude lõpphinnast olulise osa või et vase hinna kõikumise oht on suurem kui muude toorainete puhul.

133. Apellatsioonkaebuse selles väites pelgalt palutakse Euroopa Kohtul teistmoodi hinnata seda, kas tööstuslike torude tööstus on ainulaadne. KME kordab oma esimeses astmes esitatud väiteid, mis käsitlevad klientide lepingulisi õigusi seoses vase hinnaga, vase hinna osa toru koguhinnas ning vase hindade kõikuvust. Niisugune argument on vastuvõetamatu ja liiati ei erista tegelikult miski tööstuslike torude tootjaid teistest tootjatest, kes ostavad toorainet, teenuseid või seadmeid. Sisendtoodete hindu ei saa kontrolli all hoida üksi ettevõtja, kes ei ole turgu valitsevas seisundis. Mis tahes lepingud on tootja enda valiku tulemus, kusjuures käesoleval juhul kandub vase hinna kõikumise oht edasi kliendile.

134. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 tõdes Üldkohus, et ettevõtja käive turul on rikkumise raskusastme hindamise tegurina igal juhul ebamäärane ja mittetäielik. Ta nõustus, et käive ei erista suure ja väikese lisandväärtusega sektoreid ega suurema ja väiksema rentaablusega ettevõtjaid. Siiski andis Üldkohus hinnangu, et käive on konkurentsiõiguse

kontekstis kohane kriteerium asjaomaste ettevõtjate suuruse ja majandusliku võimsuse hindamiseks. KME argumentides seevastu kutsutakse Euroopa Kohut mitte nõustuma Üldkohtu sellekohase hinnanguga. See, pärast kirjalikes väidetes ja kohtuistungil peetud ulatuslikku arutelu antud hinnang oli tasakaalustatud ning selles eelistati käibe objektiivsust võimalusele, et tekivad lõputud vastuolud, subjektiivsus ja ennustamatus, milleni oleks viinud KME ettepanek arvata maha sellised kulud, mis ei ole kartelli liikmete kontrolli all.

135. Üldkohtu hinnang oli õige. Ennekõike peaks Euroopa Kohus seisma vastu KME palvele hinnata trahvisumma ümber kas 2002. või 2003. aasta arvuliste näitajate põhjal. Niisugustele argumentidele on kohta ainult Üldkohtu menetluses.

kohtuotsuse punktis 91 märkis Üldkohus aga kinnitavalt, et „ühestki mõistlikust põhjendusest ei tulene, et asjaomase turu käive tuleks arvutada teatud tootmiskulusid välja jättes"; et „kõikides tööstussektorites [esinevad] lõpptootega lahutamatult seotud kulud, mida tootja ei saa kontrolli all hoida, kuid mis moodustavad siiski olulise osa kogu tema tegevusest ja mida seega ei saa trahvi lähtesumma kindlaksmääramisel tema käibest välja jätta"; ning et „[s]eda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et vase hind moodustab tööstuslike torude lõpphinnast olulise osa või et vase hinna kõikumise oht on suurem kui muude toorainete puhul". Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 93 järeldas Üldkohus kinnitavalt, et „vaatamata selle umbkaudsele laadile, käsitlevad ühenduse seadusandja, komisjon ja Euroopa Kohus praegu käivet konkurentsiõiguses kohase kriteeriumina, et hinnata asjaomaste ettevõtjate suurust ja majanduslikku võimsust". Lõpuks, vaidlustatud kohtuotsuse punktis 94 märkis Üldkohus: „Kõike eelnevat arvestades tuleb järeldada, et komisjon käitus õigesti […]"

Hinnang

136. Üldkohtu teostatud kontrolli piisavuse küsimuses märgib komisjon, et KME viitab (seoses apellatsioonkaebuse viienda väitega, kuid osutades enda teise väite käsitlemisele esimese astme menetluses) vaidlustatud kohtuotsuse punktile 92, milles Üldkohus viitas komisjoni kaalutlusõigusele. Vaidlustatud

137. Kõik seisab siin küsimuse taga, kas komisjon, kui ta kasutab rikkumise raskusastme hindamisel ühe kriteeriumina turu suurust (st müügikäivet, mitte geograafilist ulatust),

peaks lähtuma igal korral täishindadest või võib ta lähtuda üksnes hinna sellest osast, mida rikkujad said mõjutada.

138. KME väidab mitte seda, et turu suurust ei tohiks üldse kunagi arvesse võtta või et täishindadest lähtumine oleks alati vale, vaid seda, et vasktorude turul on erijooni, mille tõttu oleks väär seda teha käesoleva juhtumi puhul. Sellest lähtudes on ta seisukohal, et Üldkohus rikkus õigusnormi ja põhjendas ebapiisavalt oma järeldust, et brutokäive on kohane turu suuruse mõõdupuu.

139. Minu arvates on komisjonil õigus, et KME suures osas palub Euroopa Kohtul tuvastada faktilisi asjaolusid seoses turu omadustega, mida Euroopa Kohus ei ole pädev apellatsioonimenetluses tegema. Üldkohus tuvastas faktiliste asjaoludena ainult selle, et „vase hind moodustab tööstuslike torude lõpphinnast olulise osa", ja selle, et „vase hinna kõikumise oht on suurem kui muude toorainete puhul". KME ei ole väitnud, et seda tuvastades moonutas Üldkohus tõendite selget tähendust. Nii tuleb seda, kas Üldkohus rikkus õigusnormi või esitas ebapiisava põhjenduse, hinnata nendest faktilistest asjaoludest lähtudes.

140. Sisuliselt tugines Üldkohus oma õiguslikus järelduses neljale tuvastatud asjaolule: igasuguse turu suurus müügikäibes mõõdetuna hõlmab teatavaid kulusid, mida tootjad ei saa oma kontrolli all hoida; vasktorude turu tunnusjooned ei ole selles suhtes erandiks; komisjonil on mõningane vabadus valida neid tegureid, mida ta arvesse võtab; ning brutokäive on tunnustatud, olgugi et mitte täiuslik vahend ettevõtjate suuruse ja majandusliku võimsuse hindamiseks.

141. Ma ei näe selles põhjenduskäigus puudusi. Tõepoolest puudutas Üldkohtu viidatud kohtuasi Cimenteries CBR lisakulusid, mis olid kahtlemata tagasihoidlikumad kui vase hind käesoleval juhul, kuid seesugune määraline erinevus ei välista kujunenud kohtupraktika edasiarendamist suuremate kulude hõlmamise suunas. Liiati näib möödapääsmatu, et käibe see osa, mille moodustab tooraine, varieerub sektoriti märkimisväärselt. Kui brutokäibe arvessevõtmine oleks mõnel juhul lubatav, teistel juhtudel aga mitte, oleks vaja kehtestada teatav künnis, tõenäoliselt neto- ja brutokäibe vahekorra kujul, mis tingiks erineva kohtlemise. Seda künnist oleks aga väga keeruline kohaldada ning see põhjustaks lõputuid ja lahendamatuid vaidlusi, sealhulgas väiteid ebavõrdse kohtlemise kohta. Peale selle tuleb meeles pidada, et vaidlusalusest otsusest ei ilmne mingit otsest matemaatilist seost turu suuruse ja trahvide lähtesumma

koguväärtuse vahel, ning ka Üldkohus ise leidis, et turu suurus oli ainult üks komisjoni arvestatud teguritest. Neil asjaoludel ei tundu põhjendamatu nõustuda sellega, et komisjon võib tugineda teatavale „ligikaudsele" – kuid see-eest hõlpsasti kasutatavale – mõõdupuule, et hinnata turu suurust kui ühte kriteeriumi sellest kogumist, mida kasutatakse rikkumise raskusastme kindlaksmääramiseks. Igal juhul ei ole KME esitanud piisavat põhjendust järeldamaks, et Üldkohus *rikkus õigusnormi* oma seisukohas, et komisjon sai nii talitada.

142. Asun nüüd käsitlema küsimust, kas Üldkohus uuris esimeses astmes esitatud teist väidet piisavalt, arvestades Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat.

143. Esiteks märkis Üldkohus oma põhjenduskäigus tõepoolest, et „rikkumise raskus tehakse kindlaks mitme asjaolu põhjal, millega seoses on komisjonil lai kaalutlusõigus" ning et „seega peab komisjon, mitte ühenduste kohus oma kaalutlusruumi raames […] otsustama, milliseid tegureid ja arvandmeid arvestada". KME on seoses apellatsioonkaebuse viienda väitega tuginenud vähemalt esimesele nendest katketest, väites, et Üldkohus „andis liialt järele" komisjoni kaalutlusõigusele.

144. Apellatsioonkaebuse teisest väitest, kus KME kinnitab, et „komisjoni kaalutlusõigus valida tegureid, mida arvestades määratakse kindlaks kartellikokkuleppe kui rikkumise raskusaste, ei saa laieneda õigusele tugineda elementidele, millel ei ole majanduskonteksti erijooni arvestades mingit seost rikkumise raskusastmega", on aga selge, et KME tegelikult aktsepteerib kõnealuse kaalutlusõiguse olemasolu ning ta ei ole Üldkohtuga pelgalt nõus selle ulatuse osas. Mulle näib, et see ei saa olla piisav alus väitele, et Üldkohus ei teostanud vaidlusaluse otsuse kontrollimisel täielikku pädevust.

145. Samuti peab paika see, et asjakohased Üldkohtu tuvastused vaidlustatud kohtuotsuse punktides 91–93 on napid. See siiski ei tähenda tingimata, nagu kajastuks nendes argumentide hoolikalt uurimata jätmine. Vastupidi, KME argumentide mahukast tutvustusest (punktides 75–82) ja sellest, et (punktis 88) lükati tagasi komisjoni argument, nagu ei oleks turu suurus trahvisumma

suhtes asjakohane, on selgelt näha, et teist õigusväidet uuriti hoolikalt. Üldkohtu tuvastused on täielikult kooskõlas järeldusega, et ta jõudis ise seisukohale selle kohta, et rikkumise raskusastme kindlaksmääramiseks turu suurust hinnates on asjakohane hõlmata arvestusse vase hinnad, ning KME ei ole minu arvates esitanud veenvaid argumente selle järelduse kahtluse alla seadmiseks.

Apellatsioonkaebuse kolmas väide: kestuse alusel põhisumma suurendamise määr

Asjakohased lõigud vaidlustatud kohtuotsusest

146. Esimeses astmes märkis KME oma kolmandas väites, et kui suunised lubavad rikkumise kestuse alusel suurendada põhisummat *kuni* 10% aasta kohta (s.o 0–10%), oleks komisjon pidanud seda suurendust korrigeerima, et võtta arvesse kartellikokkuleppe intensiivsuse varieerumist selle kokkuleppe kestel ning seda, et sel kokkuleppel puudus mõju hindadele, mitte aga kohaldama kindlamääralist maksimaalset suurendust „10% kokkuleppe kestuse iga aasta kohta, mis teeb kokku 125%". Üldkohus lükkas selle väite põhjendamatuse tõttu tagasi. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 100–104 tuvastas ta, et:

„100 […] trahvi suurendamine kestuse alusel ei ole piiratud olukorraga, kus kestuse ja konkurentsieeskirjades sätestatud ühenduse eesmärkidele põhjustatud [suurema [40]] kahju vahel esineb otsene seos (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-203/01: Michelin *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-4071, punkt 278 ja viidatud kohtupraktika).

101 Lisaks tuleneb suunistest, et komisjon ei ole ette näinud rikkumise raskuse ja kestuse hindamise kattumist ega omavahelist sõltuvust.

102 Vastupidi, esiteks tuleneb suuniste mõttest, et need näevad ette rikkumise raskuse hindamise selleks, et määratleda trahvi üldist lähtesummat. Teiseks analüüsitakse rikkumise raskust seoses asjaomase ettevõtja iseloomulike tunnustega, eelkõige seoses tema suuruse ja positsiooniga vastaval turul, mis võib kaasa tuua lähtesumma kaalumise, ettevõtjate jaotamise kategooriatesse ja konkreetse lähtesumma kindlaksmääramise. Kolmandaks

40 – Vt allpool 43. joonealune märkus.

võetakse rikkumise kestust arvesse selleks, et määrata kindlaks põhisumma, ja neljandaks näevad suunised ette raskendavate ja kergendavate asjaolude arvessevõtmise, mis võimaldab trahvisummat kohandada, lähtudes eelkõige asjaomaste ettevõtjate aktiivsest või passiivsest rollist rikkumise toimepanemisel.

komisjon eeskirju, mille ta on endale suunistega kehtestanud. Lisaks leiab Esimese Astme Kohus, et 125% suurendamine ei ole antud juhul ilmselgelt ebaproportsionaalne."

Poolte märkuste kokkuvõte

103 Sellest järeldub, et pelk asjaolu, et komisjon jättis endale võimaluse suurendada iga rikkumise aasta eest trahvi pikaajaliste rikkumiste puhul kuni 10% summast, mis määrati rikkumise raskuse eest, ei kohusta teda kuidagi kinnitama seda määra kartelli tegevuse intensiivsuse, selle tagajärgede või isegi rikkumise raskuse alusel. Komisjoni ülesanne on otsustada oma ulatusliku kaalutlusruumi piires (vt eespool punkt 36), millist suurendamismäära ta kavatseb rikkumise kestuse alusel kohaldada.

KME apellatsioonkaebus

147. KME märgib, et Üldkohtu põhjendus käik on hägus, ebaloogiline ja ebapiisav, sest selles ei ole osutatud ühelegi selgele eeskirjale.

104 Käesolevas asjas tuvastas komisjon eelkõige vaidlustatud otsuse põhjendustes 335 ja 340, et KME kontsern osales rikkumises 12 aasta ja 10 kuu jooksul, st pikaajaliselt suuniste tähenduses, ja seega suurendas ta trahvi 125% võrra. Nii toimides ei eiranud

148. Suuniste punkti 1 B tõlgendamist ja kohaldamist on kohtupraktikas sageli käsitletud – kuid paraku ei ole selles kohtupraktikas sõnastatud kriteeriume, mille põhjal komisjon peab pikema kui viieaastase kestusega rikkumise korral korrigeerima trahvi lähtesummat 0–10% ulatuses rikkumisaasta kohta. Kohtupraktika näib ütlevat pelgalt seda, et trahvi suurendamine kestuse alusel ei pea piirduma juhtumitega, mille puhul ilmneb rikkumise kestuse otsene seos konkurentsieeskirjadega

taotletavatele ühenduse eesmärkidele põhjustatud suurema kahjuga – teisisõnu saab trahvi lähtesummat rikkumise kestuse alusel suurendada ka siis, kui konkurentsieeskirjadega taotletavatele eesmärkidele tekitatud kahju ei ole otseselt selle teguri toimel suurem või kui see kahju puudub hoopis. See käsitlusviis peab olema vale.

149. Esiteks on see vastuolus suuniste punkti 1 B selge sõnastusega, milles on juttu tõhusate sanktsioonide kehtestamisest piirangute puhul, „millel on pikka aega olnud kahjulik mõju tarbijatele". Seega kehtestas komisjon ise nõude, et kestuse ja kahjuliku mõju vahel peab olema otsene seos, mille olemasolu on kohtupraktikas juba kaua tunnustatud. Üldkohus on otsustanud, et kui komisjon määrab trahvi lähtesumma kindlaks lähtuvalt rikkumise raskusastmest, arvestades rikkumise tegelikku mõju turule, peab olema tõendatud selline mõju „terve kartellikokkuleppe kestuse vältel", vastasel juhul tuleb trahvi lähtesummat vähendada. [41]

150. Teiseks, märkides, et komisjon ei ole suunistes ette näinud rikkumise raskuse ja kestuse hindamise kattumist ega omavahelist sõltuvust, nõustus Üldkohus komisjoni argumendiga, et kestuse alusel trahvi suurendamise summa kajastab üksnes rikkumise kestust, mitte raskusastet, ning seega on kõik asjakohased rikkumise intensiivsust puudutavad tegurid raskusastme hindamisel juba arvesse võetud. Üldkohus jättis siiski uurimata, kas komisjon omistas rikkumise raskusastme hindamisel nõuetekohast kaalu asjaolule, et kõnealuse kartelli intensiivsus ja tõhusus varieerusid aja jooksul ning esines olulisi pingete ja kõrvalekaldumiste perioode. Selle asemel et nõustuda komisjoni märkusega, et ta soovis kartelli liikmete huvides vältida samade tegurite kahekordset arvestamist, oleks Üldkohus pidanud kontrollima, kas see vaidlusaluse otsuse puhul tõesti oli nii. Tegelikult jättis komisjon kaks korda arvestamata kartelli intensiivsuse varieerumise, sealhulgas kaks passiivsusperioodi: üks kord siis, kui ta määras trahvi lähtesumma rikkumise raskusastme alusel, ja teine kord siis, kui ta määras trahvi suurendamist kestuse alusel.

151. Kolmandaks eksis Üldkohus loogika vastu, järeldades, et 10 % suurune suurendamine aasta kohta on kooskõlas suunistes ette nähtud põhimõtetega lihtsalt sellepärast, et suunised näevad ette suurendamise kuni 10 % aasta kohta. See olnuks õige siis, kui suunistes oleks olnud ette nähtud *suurendamismäär 10 %* (mitte *suurendamismäär kuni 10 %*).

41 – 5. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas T-279/02: Degussa *vs.* komisjon (EKL 2006, lk II-897, punktid 247 ja 254).

Komisjoni kaalutlusõigus sanktsioonide määramisel maksimaalse ja minimaalse karistuse vahele ei ole siiski piiramatu ning nii peab komisjon oma valikut iga juhtumi omadustele viidates selgitama ning see allub kohtute kontrollile. Üldkohus ei oleks tohtinud maksimaalset suurendamist heaks kiita, olemata enne hinnanud, kuidas komisjon oma kaalutlusõigust kasutas.

152. Lõpuks eksis Üldkohus ka oma järelduses, et trahvi lähtesumma 125 %-ne suurendamine ei ole selgelt ebaproportsionaalne. Komisjon tunnistas vaidlusaluses otsuses, et kõnealune kartell varieerus oma intensiivsuse ja tõhususe poolest ning et esines märkimisväärseid pingete ja kõrvalekaldumise perioode, ent siiski suurendas lähtesummat kestuse alusel maksimaalselt. Seega oleks KME-d koheldud samamoodi isegi siis, kui kartell oleks tegutsenud läbivalt täie intensiivsuse ja tõhusega. Seda tegelikkust mitte tunnistades ja sellele kaalu omistamata jättes ja komisjonipoolset trahvisuurendust parandamata jättes rikkus Üldkohus proportsionaalsuse põhimõtet ja võrdse kohtlemise põhimõtet.

153. Sellepärast on KME seisukohal, et vaidlustatud kohtuotsus tuleks selles osas tühistada ning Euroopa Kohus peaks teostama oma täielikku pädevust, et määrata asjakohane väiksem protsentuaalne suurendus kestuse alusel, määratledes uuesti trahvi lähtesumma ja seega ka trahvi kogusumma.

Komisjoni vastus

154. Komisjon märgib, et Üldkohus tuvastas, et komisjon ei ole kohustatud lähtuma kestuse alusel trahvi lähtesummat suurendades kartelli intensiivsusest ega tagajärgedest ega ka rikkumise raskusest. KME apellatsioonkaebuse väites pelgalt ei nõustuta selle hinnanguga ning palutakse Euroopa Kohtul anda selle asemele oma hinnang; seetõttu on see väide vastuvõetamatu.

155. Üldkohus andis oma hinnangule selge ja loogilise selgituse, milles vastati kõikidele KME õiguslikele argumentidele. Üldkohus otsustas, et kestuse alusel suurendamine ei pea piirduma juhtudega, mil rikkumise kestusel on otsene seos konkurentsieeskirjadega taotletavatele ühenduse eesmärkidele põhjustatud suurema kahjuga. Seejärel selgitas Üldkohus, et suunistes ei ole ette nähtud rikkumise raskuse ja kestuse hindamise kattumist ega omavahelist sõltuvust. Suunistes on

hoopis ette nähtud neli eraldiseisvat sammu. Komisjon peab:

a) trahvi lähtesumma määramiseks hindama rikkumise kui sellise raskust;

b) analüüsima rikkumise raskust seoses iga ettevõtja tunnusjoontega, millest võib tuleneda lähtesumma kaalumise vajadus;

c) arvestama põhisumma määramisel rikkumise kestust; ja

d) võtma arvesse raskendavaid ja kergendavaid asjaolusid, mis võimaldavad trahvi korrigeerida.

156. Seetõttu ei ole rikkumise raskus ega kartelli intensiivsus või tagajärjed tingimata osa kestuse alusel suurendamisest kolmandas sammus. Kuna KME argumendid, et suurendamismäär pidanuks olema väiksem kui 10 % aastas, põhinesid täielikult nendel teguritel, on need alusetud. Sellest hoolimata otsustas Üldkohus, et tulemuseks saadud 125 %-ne suurendamine ei ole selgelt ebaproportsionaalne.

157. Nüüd väidab KME, et see hinnang oli ebaõiglane ja Euroopa Kohus peaks selle asemele andma oma hinnangu. Siiski, „apellatsioonkaebuse raames on Euroopa Kohtu kontrolli esemeks uurida esiteks, kas [Üldkohus] võttis õiguslikult korrektselt arvesse kõiki olulisi tegureid [teatava] käitumise raskuse hindamiseks, ning teiseks, kas [Üldkohus] vastas õiguslikult piisavalt kõigile hageja argumentidele, millega taotleti trahvi tühistamist või vähendamist […] Selles osas, mis puudutab trahvi väidetavat ebaproportsionaalsust, […] ei ole Euroopa Kohus pädev õigusküsimustes esitatud apellatsioonkaebust menetledes andma õigluse alusel oma hinnangut selle hinnangu asemele, mille on andnud [Üldkohus], kes teostas oma täielikku pädevust teha otsuseid ettevõtjatele [Euroopa Liidu] õiguse rikkumiste eest määratud trahvide summade kohta”. [42]

158. Seetõttu on KME apellatsioonkaebuse kolmas väide vastuvõetamatu. Liiati on see Üldkohtu esitatud põhjendusi arvestades alusetu.

42 – 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-359/01 P: British Sugar *vs.* komisjon (EKL 2004, lk I-4933, punktid 47 ja 48).

159. Üldkohtu teostatud kontrolli piisavuse osas märgib komisjon, et KME viitab (seoses oma apellatsioonkaebuse viienda väitega, kuid osutades sellele, kuidas esimeses astmes käsitleti tema kolmandat õigusväidet) vaidlustatud kohtuotsuse punktile 103, kus Üldkohus viitab seoses suunistega komisjoni kaalutlusõigusele trahvisumma suurendamisel vastavalt rikkumise kestusele. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 100 aga oli Üldkohus juba põhimõtteliselt tuvastanud, et „trahvi suurendamine kestuse alusel ei ole piiratud olukorraga, kus kestuse ja konkurentsieeskirjades sätestatud ühenduse eesmärkidele põhjustatud [suurema [43]] kahju vahel esineb otsene seos". Vastuseks KME argumendile, et suuniste vastuvõtmisega on komisjon seadnud endale ise selles osas piirangud, selgitas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102 nende suuniste süsteemi ning esitas punktis 103 kinnitava järelduse, mille kohaselt „[s]ellest järeldub, et pelk asjaolu, et komisjon jättis endale võimaluse suurendada iga rikkumise aasta eest trahvi pikaajaliste rikkumiste puhul kuni 10 % summast, mis määrati rikkumise raskuse eest, ei kohusta teda kuidagi kinnitama seda määra kartelli tegevuse intensiivsuse, selle tagajärgede või isegi rikkumise raskuse alusel. Komisjoni ülesanne on otsustada oma ulatusliku kaalutlusruumi piires […], millist suurendamismäära ta kavatseb rikkumise kestuse alusel kohaldada". Seega kaalus Üldkohus KME argumenti, et komisjon on suuniseid vastu võttes kehtestanud endale konkreetselt kohustusi, ning tuvastas, et komisjon ei ole seda teinud.

Hinnang

160. Ootamatu on apellatsioonkaebuse käesolevas väites (ja esimeses astmes esitatud vastavas väites ja koguni vaidlustatud kohtuotsuse asjakohases osas) see, et nagu selgub, põhineb kogu küsimus lihtsal aritmeetikaveal, mis ilmneb vaidlustatud kohtuotsusest, ehkki see näib olevat kõikide asjaosaliste tähelepanu alt välja jäänud.

161. KME on algusest peale kurtnud, et tema trahvi suurendati kestuse alusel 125 % võrra ja ta peab seda määra liigseks. Komisjon ei ole seda eeldust kuidagi vaidlustanud (mis on kahtlemata ka põhjuseks, miks Üldkohus sellega küsimusi esitamata nõustus) ning näib isegi arvavat, et ta suurendas vaidlusaluses otsuses KME trahvi 125 % võrra. Ometi ta ei teinud seda.

162. See, et tegelikult suurendati trahvi märkimisväärselt vähem, on näha isegi ilma keerukaid arvutusi tegemata. Kui suurendada summat 100 % võrra, see kahekordistub; seega, kui suurendada seda 125 % võrra, see rohkem kui kahekordistub. Kui aga võrrelda vaidlustatud kohtuotsuse punktides 17 ja 19 kogu

43 – Vaidlustatud kohtuotsuse ingliskeelses versioonis on siin sõna „acute", kuid prantsuse keeles (milles kohtuotsus algupäraselt koostati) on „accru" – st „suurem". Varasemas kohtupraktikas on „accru" tõlgitud sõnaga „raske". Vahest oleks paremaks ingliskeelseks tõlkevasteks olnud sõna „aggravated".

KME kontserni kohta antud kogusummasid (vastavalt 35 miljonit eurot ja 56,88 miljonit eurot),[44] näeme, et punktis 19 üksikasjalikult kirjeldatud suurendamise tulemusel suurenes lähtesumma vähem kui kahekordselt. Tegelikult suurenes see summa 62,5 %[45] ehk täpselt poole vähem sellest, mida on kogu menetluse kestel väidetud, eeldatud või tunnistatud. Sisuliselt käsitles komisjon KME tegevust kui osalemist kahes eraldi rikkumises, millest üks kestis seitse aastat ja teine viis ja pool aastat, ning seetõttu suurendati trahvi üldise kestuse alusel vähem kui Outokumpu ja Wielandi trahve, ehkki kõnealune tegevus vältas kõikide osaliste puhul vähemalt 12 aastat ja 10 kuud.[46]

163. Muret tekitab, et seesugune ligi 22 miljoni euro[47] suurune vastuolu jäi märkamata. Vahest ei kontrollinud KME raamatupidajad vaidlusaluses otsuses esitatud arvutusi või ei näinud võimalust sellele küsimusele tähelepanu juhtida, ning KME juristidel võis nappida vajalikke arvutusoskusi või nad võisid jätta kontrollimata suurusjärgud, mis olid küsimusega seotud nii, nagu olen seda eelmises punktis kirjeldanud. Vahest ei kontrollinud ka komisjon neid arvusid trahvi arvutamise ega kohtumenetluse ajal kordagi. Kui eesmärk oli tõepoolest kohaldada suurendamise kogumäära 62,5 % (mis tundub ebatõenäoline), näib vähemalt, et trahvi määramise eest vastutavad isikud ja KME hagile vastuväidete esitamise eest vastutavad isikud komisjonis omavahel sidet ei pidanud.

44 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 26.

45 – Kui täpsem olla, oli see määr pisut suurem kui 62,5 %, sest pärast arvutuste tegemist ümardas komisjon saadud tulemust 56,875 miljonilt eurolt 56,88 miljoni euroni; siiski tehti hilisemas etapis, kui summat 30 % võrra vähendati, tasakaalustav allapoole ümardamine. Summad, mida komisjon vaidlusaluses otsuses kasutas, on kõik ümardatud lähima 10 000 euroni.

46 – Kuna KME kontsern moodustati sellisel kujul alles 1995. aastal (ehkki tema osalisüksused osalesid kartellis kogu perioodi vältel), jagas komisjon kogu trahvi kahte võrdsesse ossa: üks osa hõlmas perioodi 1988–1995 ja oli eri üksuste vahel omakorda ära jagatud; teine osa aga hõlmas perioodi 1995–2001 ning puudutas kontserni kui tervikut. Esimest osa suurendas komisjon 70 % võrra ja teist osa 55 % võrra – kokku, nagu ta ise näib olevat arvanud, 125 % võrra, mis oli sama määr kui see, millega ta suurendas Outokumpu ja Wielandi trahvide lähtesummat (vt eespool 16. joonealune märkus). Tegelikult aga, kui suurendada poolt summat ühe protsendimäära võrra ja teist poolt teistsuguse protsendimäära võrra, suureneb kogusumma mitte nende protsendimäärade summa, vaid kahe protsendimäära keskmise võrra. See on selgemalt näha siis, kui kujutleda mõlema poole suurendamist ühe ja sama protsendimäära – nt kummalgi juhul 55 % – võrra: on selge, et kumbki summa suureneb ainult 55 % võrra, mitte 110 % võrra.

47 – Kui trahvi lähtesummat suurusega 35 miljonit eurot oleks suurendatud 125 % võrra, oleks tulemuseks olnud 78,75 miljonit eurot ehk 21,87 miljonit eurot rohkem trahvi tegelikust kogusummast, mis oli 56,88 miljonit eurot.

164. Igal juhul paistab tagajärg kokku olevat selline, et samal ajal kui Outokumpu ja Wielandi trahve suurendati selles arvutusetapis tõepoolest 125 % võrra (mis vastab pisut vähemale kui 10 %-le ühe rikkumisaasta kohta), suurendati KME trahve kõigest 62,5 % võrra (pisut vähem kui 5 % aasta kohta), kuigi ta oli osalenud kartellis kas kontsernina või eri äriühingute kaudu sama aja jooksul. [48] Siin paljastub vaidlusaluse otsuse viga, mille Outokumpu või Wieland oleksid võinud vaidlustada, kui nad oleksid seda märganud, või mis oleks võinud viia KME trahvi suurendamiseni Üldkohtus.

165. Siiski tuleb küsida, kuidas see mõjutab apellatsioonkaebuse käesolevat väidet.

166. Minu arvates muudab see selle väite tulemusetuks. Näib, et see muudab ka esimeses astmes algselt esitatud väite tühiseks ning komisjoni argumendid ja Üldkohtu tuvastused asjakohatuks. KME argument seisneb selles, et komisjon ei oleks tohtinud kohaldada eeldatava, 12 ja poole aastase (pigem aga pikema) kestuse suhtes maksimaalset suurendamismäära 10 % rikkumisaasta kohta, mille tagajärjel trahv suurenes kokku 125 %. Komisjon seda ei teinud ning küsimus peaks sinnapaika jääma.

167. Teoreetiliselt oleks tõepoolest võimalik eraldi käsitleda küsimust, kas komisjon pidanuks kohaldama maksimaalset suurendamismäära 10 % aasta kohta nii, nagu ta seda tegi, mille tagajärg oli 62,5 %-ne kogusuurenemine. Siiski on nii Üldkohtu põhjendused kui ka KME argument apellatsioonimenetluses rajatud eeldusele, et kogusuurenemine oli 125 %. Selle küsimuse käsitlemine seisukohast, millised oleksid need põhjendused ja see argument võinud olla siis, kui oleks arvesse võetud tegelikku suurendamismäära, oleks puhtalt spekulatiivne.

168. Võib öelda, et Üldkohtu tähelepanematus selle vastuolu osas toetab KME väidet, et kohtuliku kontrolli tase ei olnud piisav. Siiski ei teinud Üldkohus enamat, kui rajas oma otsuse eeldusele, millega mõlemad pooled olid nõustunud. Liiati kui Üldkohus oleks kindlaks teinud, et see eeldus on vigane, ei oleks lahend saanud olla KME-le soodne – mistõttu

48 – Minu arvutuste kohaselt, kui KME trahvi oleks suurendatud sama palju, oleks talle määratud trahvi kogusumma pärast 30 % mahaarvamist olnud 55,125 miljonit eurot (35 + 125 % = 78,75; 78.75 – 30 % = 55,125), mitte 39,81 miljonit eurot. See kogusumma oleks siis võidud vajalikul määral jaotada vahekorras 7 : 5,5 kahele perioodile, milleks olid 1988–1995 ja 1995–2001.

KME ei saa väita, nagu oleks see tema õigusi kuidagi kahjustanud.

Apellatsioonkaebuse neljas väide: trahvi vähendamine koostöö alusel

Asjakohased lõigud vaidlustatud kohtuotsusest

169. Vaidlusaluses otsuses vähendas komisjon Outokumpu trahvi, arvestades asjaolu, et Outokumpu oli esitanud tõendeid, mis võimaldasid tuvastada rikkumise kestuseks 12 aastat ja 10 kuud, mitte ainult neli aastat. See vähendamine seadis Outokumpu olukorda, mis oleks tekkinud siis, kui kestuse alusel suurendamine olnuks 125 % asemel ainult 40 %.

170. Esimeses astmes märkis KME oma neljanda õigusväite neljandas osas, et komisjon, rikkudes suuniseid ning õigluse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid, ei võtnud vaidlustatud otsuses kohaselt arvesse nende panust rikkumise kogukestuse tuvastamisse. KME puhul, kes esimesena esitas komisjonile määravaid tõendeid (mitte pelgalt teavet) kahe rikkumisperioodi kohta (1988. aasta maist 1992. aasta novembrini ning 1998. aasta maist 1999. aasta lõpuni), oleks tulnud trahvi nende perioodide osas vähendada samamoodi, nagu vähendati Outokumpu trahvi.

171. Üldkohus lükkas selle argumendi vaidlustatud kohtuotsuse punktides 123–133 tagasi:

„123 […] tuleb kõigepealt tõdeda, et 1996. aasta koostööteatise alusel ei saanud ei Outokumpule ega hagejatele määratud trahvi lõppsummat vähendada rohkem kui 50 % võrra, kuna nad ei teatanud komisjonile rikkumisest enne, kui viimane oli teostanud kontrollimised, mis andsid talle piisavalt põhjust alustada vaidlustatud otsusega päädinud rikkumismenetlust.

124 Samuti on selge, et komisjon sai kartelli kogukestusest esimest korda teada Outokumpu 30. mai 2001. aasta märgukirjaga. Äriühingu Mueller Industries poolt varem esitatud teabe põhjal oli komisjon vaid suuteline tõendama rikkumise olemasolu 1994. aasta maist kuni 1998. aasta maini. Ometi väidavad hagejad, et just tänu sellele

teabele, mida nemad 2002. aasta oktoobris komisjonile esitasid, sai viimane lõplikult tõendada kartelli olemasolu 1988. maist kuni 1992. aasta novembrini ning 1998. aasta maist kuni 1999. aasta lõpuni.

125 Rikkumise täiendava kestuse tuvastamine võimaldas komisjonil suurendada rikkujatele määratud trahvide lähtesummasid suuniste punkti 1 B alusel 40 % asemel 125 % võrra. Ettevõtjad, kes esitasid komisjonile teavet rikkumise täiendava kestuse kohta, riskisid seega sellega, et nende trahvide lähtesummat suurendatakse täiendavalt 85 protsendipunkti võrra.

126 Tegemist on 1996. aasta koostööteatisele omase paradoksiga, et ettevõtjat, kes kuulub nimetatud teatise D-jao alla ja kes esitab komisjonile uut teavet, ähvardab oht, et teda karistatakse karmimalt kui siis, kui ta ei oleks seda teavet komisjonile esitanud. Seda paradoksi võimaldab leevendada suuniste punkti 3 kuues taane, mille kohaselt võib „ettevõtja tõhus koostöö menetluses väljaspool [1996. aasta koostööteatise] kohaldamisala" [mitteametlik tõlge] kujutada endast kergendavat asjaolu.

127 Kohaldades – ilma seda märkimata – käesolevas asjas suuniste punkti 3 kuuendat taanet, andis komisjon tegelikult Outokumpule kaitse osas, mis puudutab kartellikokkuleppe täiendavat kestust, millest ta enne tema 30. mai 2001. aasta märgukirja saamist ei olnud teadlik (vaidlustatud otsuse põhjendus 386).

128 Seega tuleb kontrollida, kas komisjon oli kohustatud – kas suuniste punkti 3 kuuenda taande alusel või vastavalt võrdse kohtlemise põhimõttele – võimaldama ka hagejatele vähendamist teabe eest, mille nad esitasid komisjonile rohkem kui 16 kuud pärast Outokumput ja mis puudutas aastaid 1988–1992 ja 1998–1999.

129 Selles osas tuleb meenutada, et kergendavate asjaolude kohaldamisel on komisjonil kaalutlusruum (Esimese Astme Kohtu 8. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas T-44/00: Mannesmannröhren-Werke *vs.* komisjon, EKL 2004, lk II-2223, punkt 307).

130 Järgmisena tuleb rõhutada, et trahvide eest kaitsmise loogikale on omane, et seda saab anda vaid ühele kartelli liikmele, kuna kartelli sees soovitakse luua ebakindel õhustik, julgustades sellest komisjoni teavitama. See ebakindlus tuleneb täpsemalt asjaolust, et kartellikokkuleppes osalejad teavad, et ainult üks nende seast võib saada trahvi eest kaitse, kui ta kaebab teiste rikkumises osalejate peale, tekitades seega ohu, et neile määratakse suuremad trahvid.

131 Sellises olukorras, nagu on kõne all käesolevas asjas, kus komisjon teab, et kartellikokkulepe on olemas, kuid tal ei ole teatud olulisi tõendeid, et tõendada selle rikkumise kogukestust, on eriti soovitav sellist mehhanismi kasutada, eelkõige selleks, et vältida rikkujate kokkulepet nimetatud tõendite varjamiseks.

132 Selline olukord erineb olukorrast, kus komisjon on tõenditest juba teadlik, kuid ta üritab neid täiendada. Sellisel juhul õigustab ühele ettevõtjale trahvi eest kaitse andmise asemel rikkujate trahvide vähendamist asjaolu, et enam ei ole eesmärk paljastada asjaolu, mis võib kaasa tuua määratud trahvi suurendamise, vaid koguda nii palju tõendeid kui võimalik, et tugevdada komisjoni suutlikkust kõnealuseid fakte tõendada.

133 Mis puudutab Outokumpu ja hagejate väidetavalt ebavõrdset kohtlemist, siis piisab, kui märkida, et nad ei olnud võrreldavates olukordades, kuna Outokumpu esitas rohkem kui aasta enne hagejaid komisjonile teabe, mis puudutas kartellikokkuleppe kaheksa ja poole aasta pikkust täiendavat kestust."

Poolte märkuste kokkuvõte

KME apellatsioonkaebus

172. KME märgib, et kergendav asjaolu, mis seisneb „koostöös väljaspool koostööteatise kohaldamisala", täidab 1996. aasta koostööteatises olnud – ja 2002. aastal heastatud – lünga, tagades, et äriühingut, kes annab komisjonile tõendeid faktiliste asjaolude kohta, mis on varemalt komisjonile teadmata ja mis

puudutavad rikkumise raskust ja/või kestust, ei trahvita karmimalt kui juhul, kui ta ei oleks neid tõendeid andnud. Sellisele äriühingule antakse osaline kaitse seoses rikkumise aspektidega, mis olid komisjonile varem teadmata ja mida ta võimaldas komisjonil tuvastada. On selge, et sellest saab kasu saada ainult üks äriühing. Kuna KME ei seadnud seda põhimõtet küsimärgi alla, kontrollis Üldkohus tema väidet vääralt tõlgendades seda, kas komisjon oli kohustatud „võimaldama ka hagejatele vähendamist teabe eest, mille nad esitasid komisjonile rohkem kui 16 kuud pärast Outokumput ja mis puudutas aastaid 1988–1992 ja 1998–1999".

173. KME märgib, et selle kergendava asjaolu kohaldamiseks on võimalik kasutada kahte alternatiivset kriteeriumi: see kohaldub äriühingule, kes esimesena annab komisjonile rikkumise raskuse või kestuse kohta a) *teavet* või b) *tõendeid*, mis on komisjonile varem teadmata. KME on seisukohal, et õige kriteerium on teisena nimetatu ning et Üldkohus kohaldas hinnangu andmisel selle kohta, kumb kahest koostööd teinud kartelliliikmest – KME või Outokumpu – selle kergendava asjaolu osas kvalifitseerub, ekslikult esimest kriteeriumi. KME rajab oma seisukoha järgmistele kaalutlustele:

i) nii 2002. aasta koostööteatise kui ka 2006. aasta koostööteatise [49] vastavates tingimustes on selgelt märgitud, et osalise kaitse saab ainult see ettevõtja, kes esitab komisjonile tõendeid (mitte pelgalt teavet);

ii) komisjon ei ole pärast 2002. ja 2006. aasta koostööteatisi oma trahvimispõhimõtteid uuendanud ning seega ei tohiks ta tõlgendada 1996. aasta koostööteatises osutatud „koostööd väljaspool koostööteatise kohaldamisala" vastuolus 2006. aasta koostööteatisega;

iii) vastavalt 2002. ja 2006. aasta koostööteatistele ei takista see, et komisjon võib kartellitegevusest mõningal määral teadlik olla, andmast koostööle tuginevale taotlejale täielikku kaitset trahvide eest ka siis, kui sellisest teadlikkusest piisab kohapealse kontrolli läbiviimiseks (kuid ei piisa rikkumise tuvastamiseks); samamoodi ei tohiks see, kui komisjon võib olla mõningal määral teadlik konkurentsivastasest tegevusest teatava perioodi kestel – sealhulgas kartelliosalise esitatud kinnitamata *teabe* tulemusel –, takistada koostööle tuginevale taotlejale osalise kaitse andmist, kui ta edaspidi

49 – Vt eespool 13. joonealune märkus.

esitab sellise tegevuse kohta piisavaid *tõendeid*, mis võimaldavad komisjonil tuvastada kartellikokkuleppe olemasolu sellel perioodil;

iv) lõpuks oleksid ettevõtjad palju vähem huvitatud komisjoniga koostöö tegemisest, kui nad kardaksid trahvi saamist nende perioodide eest, mille osas nemad ainsana on esitanud vajalikke tõendeid; ilma KME koostööta ei oleks komisjon saanud tuvastada pidevat rikkumist aastatel 1988–2001; seesama põhjendus, mille alusel kohaldati asjakohast kergendavat asjaolu Outokumpu suhtes perioodide 1988–1993 ja 1999–2001 osas, kehtis nende perioodide osas ka KME suhtes; seega oli ebaõiglane, et KME-d, kes oli esitanud komisjonile varem teadmata tõendeid nii rikkumise kestuse kui ka raskuse kohta, karistati suurema kestusega rikkumise eest, mida komisjon sai tuvastada (mitte pelgalt kahtlustada) üksnes tänu KME koostööle.

174. Sellest lähtudes palub KME Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsus selles osas, milles Üldkohus jättis otsustamata, et KME-le seoses ajavahemikega alates 1988. aasta maist kuni 1992. aasta novembrini ja alates 1998. aasta maist kuni 1999. aasta lõpuni määratud trahvi lähtesumma puhul tuleb kestuskordajat vähendada; tühistada vaidlusaluse otsuse vastav osa; ning tema täielikku pädevust teostades uuesti arvutada kõnealuse trahvi summa.

Komisjoni vastus

175. Komisjon märgib, et seoses tema hinnanguga selle kohta, millal osaline kaitse – erinevalt trahvi vähendamisest koostöö alusel – peaks olema võimalik, esitas Üldkohus selged ja loogilised selgitused, vastates kõikidele KME õiguslikele argumentidele. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 123–127 selgitas Üldkohus, et avaldades komisjonile kartellikokkuleppe täieliku kestuse, võimaldas Outokumpu komisjonil suurendada oma trahvi lähtesummat 85 % võrra, samal ajal kui koostöö alusel sai trahvi vähendada maksimaalselt 50 % võrra. Komisjon lahendas selle paradoksi nii, et vähendas Outokumpu trahvi määral, mis vastab osalisele kaitsele Outokumpu poolt lisaks avaldatud rikkumiskestuse osas. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 131 ja 132 selgitas Üldkohus olukorra erinevust sellest, kui ettevõtjad pelgalt oleksid esitanud

tõendeid seoses komisjonile juba teada olnud kartelliperioodiga.

176. KME palub, et Euroopa Kohus asendaks Üldkohtu hinnangu KME eelistatud kriteeriumiga. See on vastuvõetamatu, ning Üldkohtu hinnang on selgelt õige ja KME selgelt eksib. Kui Outokumpu andis komisjonile varemalt teadmata infot, avaldas ta kartellikokkuleppe kogu kestuse ning komisjon sai esmakordselt uurida ja otsida tõendeid, mis seda kogu kestust kinnitaksid. Kui Outokumpu ei oleks seda asjaolu avaldanud, ei oleks olnud võimalik teha rikkumise kohta otsust nende teadmata aastate osas. KME pelgalt esitas tõendeid, mis küll ei olnud veel komisjoni valduses, kuid olid seotud juba teadaolevate rikkumise osadega (jäädes Outokumpu poolt juba avaldatud rikkumiskestuse raamesse), ning seetõttu ei avaldanud uurimisele niisugust põhjapanevat mõju. Komisjon juba uuris ja otsis tõendeid, mis kinnitaksid kartellikokkuleppe kestust, ja oleks võinud need tõendid saada ka ilma KME abita. KME lihtsustas komisjoni tööd, ent see on ka kõik.

177. Teabe ja tõendite eristamine, mille KME välja pakub, ei ole määrav. Tegelikult kujutas Outokumpu antud „teave" endast samuti tõendeid. Outokumpu 30. mai 2001. aasta märgukirja, millele on viidatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 124, kasutati vaidlusaluse otsuse tegemisel kui tõendit. Seevastu on selge, et KME esitatud „tõendid" andsid komisjonile teavet teatavate kõnealuse kartellikokkuleppe üksikasjade kohta. Määrav tegur on see, kas esitatud „teave" või „tõendid" paljastavad esmakordselt kartellikokkuleppe raskusastet või kestust mõjutava osa, mida ei oleks saadud asjaomase ettevõtja kaasabita uurida.

178. Liiati ei oleks KME-le võimaldatud osalist kaitset vastavalt 2002. aasta koostööteatisele, millele ta viitab. Nimetatud koostööteatises pakutakse osalist kaitset ettevõtjale, kes „esitab […] tõendid selliste faktide kohta, millest komisjon ei olnud eelnevalt teadlik ja mis mõjutavad otseselt kahtlustatava kartelli tähtsust või kestust". KME esitatud tõendid puudutasid komisjonile eelnevalt teada olnud faktilisi asjaolusid, nimelt kartellikokkuleppe kogukestust.

179. KME alternatiivne kriteerium duplitseeriks – ja muudaks toimimatuks – 1996. aasta koostööteatise punktis D koostöö alusel trahvisumma vähendamise kriteeriumi, mille kohaselt sellise ettevõtja trahvi, kes esitab „teavet, dokumente või muid tõendeid, mis aitavad oluliselt kaasa rikkumise tuvastamisele", vähendatakse 10–50 %. Samal ajal kui

koostööteatises on selgelt ette nähtud vähendamine kuni 50 %, tagaks KME kriteerium täiskaitse ja seega nurjaks koostööteatisega loodud süsteemi. KME sai oma koostöö eest piisava tasu trahvi 30 % vähendamise näol, millega Üldkohus nõustus ja mida ei ole apellatsioonkaebuses vaidlustatud.

et KME-le oleks tulnud võimaldada osaline kaitse, mitte „kõigest" trahvi vähendamine koostöö alusel, tõdes Üldkohus igal juhul kinnitavalt, et see olnuks väär, märkides näiteks vaidlustatud kohtuotsuse punktis 132, et „ühele ettevõtjale trahvi eest kaitse andmise asemel rikkujate trahvide vähendamist [õigustab] asjaolu, et enam ei ole eesmärk paljastada asjaolu, mis võib kaasa tuua määratud trahvi suurendamise".

Hinnang

180. Üldkohtu teostatud kontrolli piisavuse osas märgib komisjon, et KME viitab (seoses apellatsioonkaebuse viienda väitega, kuid osutades tema esimeses astmes esitatud neljanda õigusväite käsitlemisele) vaidlustatud kohtuotsuse punktile 115, milles Üldkohus märkis, et kuna suunistes puudub märge kohustuslikkuse kohta, on komisjon säilitanud endale teatava kaalutlusõiguse seoses kergendavate asjaoludega, ning punktile 129, kus Üldkohus jällegi märkis, et komisjonil on selles suhtes kaalutlusruum. Need märkused aga olid tehtud seoses KME argumentidega selle kohta, et keeldudes arvesse võtmast teatavaid kergendavaid asjaolusid, on komisjon rikkunud suuniste punkti 3. Üldkohtu lahendada oli see, kas need argumendid puudutavad neid küsimusi, mille suhtes komisjon oli endale suunistes ise kohustusi seadnud, või neid, milles ta oli säilitanud endale kaalutlusõiguse. See ei anna tunnistust piisava kohtuliku kontrolli teostamata jätmisest, vaid lihtsalt kajastab KME poolt esimeses astmes esitatud argumentide laadi. Seoses etteheitega,

181. Kui KME trahvi oleks vaidlusaluses otsuses vähendatud nii, et tegelikult oleks nullitud trahvi suurenemine kokku kuue aasta ja ühe kuuse kestuse arvel, mille suhtes ta väidab end olevat andnud komisjonile „määravaid tõendeid", oleks tulemus olnud sama nagu siis, kui trahvi oleks suurendatud ainult ülejäänud kuue aasta ja üheksa kuu pikkuse rikkumisperioodi osas. Kui suurendamismääraks aasta kohta oleks jäetud 10 %, nagu teiste osaliste puhul, oleks summa selle tulemusel suurenenud 67,5 % – s.o 5 % rohkem sellest kogusuurendamisest, mida tegelikult (ja arvatavasti tahtmatult) rakendati. [50] Seega saab

50 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 161 jj.

jällegi oletada, et kui Üldkohus oleks olukorda täielikult mõistnud, ei oleks tulemus pruukinud olla KME-le soodne ka selle konkreetse argumendi edu korral.

182. Seda arvestades võib pidada võimalikuks sama käsitlusviisi, mille olen välja pakkunud apellatsioonkaebuse kolmanda väite osas, ja lugeda selle väite (koos esimeses astmes esitatud vastava argumendiga) tulemusetuks. Siin näib mulle siiski, et küsimus, kas KME-d oleks tulnud kohelda nii, nagu ta ei oleks osalenud kartellis nendel perioodidel, mille kohta ta esitas komisjonile tõendeid, ei ole suurendamismäära küsimusega lahutamatult põimunud, ja nii võib esimesena nimetatud küsimust käsitleda eraldi.

183. KME argument toetub sisuliselt kolmele eeldusele, mis kõik peavad selle argumendi edu jaoks tuvastatud olema: a) rikkumisperioodi avaldavat teavet tuleb eristada tõenditest, mis kinnitavad selle rikkumise esinemist selle perioodi jooksul; b) kui üks osaline esitab kõigepealt teavet ja teine osaline hiljem tõendeid, peab üksnes viimati nimetatud osaline saama kõnealuse perioodi osas üldse mingi kaitse; ja c) seoses perioodidega 1988. aasta maist 1992. aasta novembrini ja 1998. aasta maist 1999. aasta lõpuni esitas KME tõendeid, Outokumpu oli eelnevalt esitanud aga kõigest teavet.

184. Eelduse a osas nõustun komisjoniga, et teavet (mille all KME paistab silmas pidavat meenutustel põhinevaid märkusi) ei saa õigustatult eristada tõenditest (mille all KME paistab silmas pidavat dokumentaalseid või muid konkreetseid materjale, mille põhjal saab teha järeldusi). Tegelikult pakub teave tõendeid (muidu ei oleks mõtet kohtumenetluses tunnistajaid ära kuulata) ja tõendid pakuvad teavet (ilma milleta ei oleks tõenditel mingit väärtust). Sellepärast ei eksinud Üldkohus, käsitledes Outokumpu ja KME kaasabi samal tasandil selles osas, mis puudutas kummagi antud kaasabi kasulikkust komisjoni uurimise jaoks.

185. Eelduse b osas – isegi kui teavet ja tõendeid ei saa üldiselt eristada seoses nende kasulikkusega uurimisele – on täiesti võimalik, et erinev kaasabi, olgu tegu „teabe" või „tõenditega", on teatava uurimise kontekstis vägagi erineva kasulikkusega. Nii on võimalik, et üks kartelliosaline annab mingi rikkumisperioodi kohta nii ebamäärast või poolikut teavet või ebamääraseid või poolikuid tõendeid, et komisjonil ei ole neist praktilist kasu, teine osaline aga seejärel üksikasjalikku teavet või üksikasjalikke tõendeid, mis on rikkumise tuvastamisel selle perioodi osas määrava tähtsusega. Niisugusel juhul ei tundu kohatu, kui komisjon kohtleb selles suhtes trahvi

vähendades soodsamalt viimati nimetatud osalist; ning kui ta peaks selle asemel kohtlema soodsamalt esimesena nimetatud osalist, võiks viimati nimetatu õigustatult paluda, et Üldkohus seda käsitlusviisi oma täielikku pädevust teostades kontrolliks, ehkki lahend sõltuks Üldkohtu hinnangust faktilistele asjaoludele. Igal juhul ei ole vaidlustatud seda, et „trahvide eest kaitsmise loogika", millele Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 130 osutab, toetab tasu andmist ainult esimesena piisavat teavet või piisavaid tõendeid esitanud poolele.

186. Eelduse c osas on see, kas KME esitatud „tõendid" olid määrava tähtsusega, võimaldades komisjonil järeldada, et kartell kõnealustel perioodidel toimis, samal ajal kui Outokumpu poolt varem esitatud „teave" ei võimaldanud sellise järelduse tegemist, faktiküsimus, millest ei saa tekkida apellatsioonimenetluse eset. Liiati selgub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 128 ja 131–133 Üldkohtu sellekohane tuvastus, et Outokumpu esitas sisulist teavet, mille abil sai tuvastada rikkumise kogukestuse, ning KME täiendas seda teavet rohkem kui 16 kuud hiljem tõenditega, mis suurendasid komisjoni võimalusi tuvastada faktilisi asjaolusid. Sellise faktidele antud hinnangu põhjal ei saa jääda kahtlust, et KME neljanda väite neljandat osa tagasi lükates ei rikkunud Üldkohus õigusnorme.

187. Lõpuks on Üldkohtu teostatud kontrolli piisavuse osas selge, et märkused, mida ta tegi komisjoni kaalutlusõiguse kohta seoses kergendavate asjaolude arvessevõtmisega, ei takistanud tal korrektselt uurida KME argumente ja neile vastata ning ta jõudis oma järeldusele talle esitatud faktiliste asjaolude ja argumentide tegeliku hindamise tulemusel.

Kohtukulud

188. Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 122 on sätestatud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Käesolevas asjas olen seisukohal, et apellatsioonkaebus tuleb jätta rahuldamata. Komisjon on nõudnud kohtukulude hüvitamist. Seega tuleb komisjoni kohtukulud välja mõista KME-lt.

Ettepanek

189. Kõiki eespool kirjeldatud kaalutlusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

jätta apellatsioonkaebus rahuldamata; ja

mõista komisjoni kohtukulud välja äriühingutelt KME Germany AG, KME France SAS ja KME Italy SpA.